

ESTUDI ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA (Document per participació)

VALL DEL TENES

Bigues i Riells, Lliçà d'Amunt, Lliçà de Vall i
Santa Eulàlia de Ronçana

Equip redactor:

AGRO90,SL

Ptge. Jorba, 2 1r 3a
08182 – SANT FELIU DE CODINES
Tel. 93 866 22 29

DES. 2018

www.agro90.com

ÍNDEX

1	GENERALITATS	5
1.1	ANTECEDENTS	5
1.2	OBJECTIUS DEL L'ESTUDI I DEL DOCUMENT	5
1.3	METODOLOGIA D'ESTUDI	5
2	ÀMBIT D'ESTUDI	7
3	DIAGNOSI	8
3.1	DESCRIPCIÓ DEL SECTOR AGRÍCOLA	8
3.2	DESCRIPCIÓ DEL SECTOR RAMADER	11
3.3	ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES	13
3.4	SUBVENCIIONS AGRÍCOLES	14
3.5	DESCRIPCIÓ DEL SECTOR AGROALIMENTARI	15
3.6	MÀ D'OBRA	16
3.7	PROBLEMÀTIQUES DEL SECTOR SEGONS ENQUESTES	16
3.8	POTENCIALITATS DEL SECTOR AGRÍCOLA	18
3.9	IMPACTES DEL CANVI CLIMÀTIC	20
3.10	COMERCIALIZACIÓ DE PRODUCTES AGRÍCOLES	21
3.11	EXPERIÈNCIES DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA	22
4	PLA D'ACTUACIÓ ESTRATÈGICA	23
4.1	INTRODUCCIÓ	23
4.2	LÍNIES ESTRATÈGIQUES I ACCIONS	23

1 GENERALITATS

1.1 ANTECEDENTS

L'Estudi Estratègic de Dinamització Agrícola a la Vall del Tenes fou encarregat per la **Mancomunitat de la Vall del Tenes** a l'empresa **AGRO90, S.L**, amb domicili al Passatge Jorba, núm. 2 - 1r 3a, 08182 de Sant Feliu de Codines (Vallès Oriental), amb contracte signat el 28 de juny de 2018, amb un termini d'execució de 4 mesos. L'Estudi, juntament amb una proposta de Pla d'Actuació Estratègica, fou lliurat a la Mancomunitat en data 28 d'octubre de 2018, per tal d'iniciar els treballs de participació ciutadana.

1.2 OBJECTIUS DEL L'ESTUDI I DEL DOCUMENT

L'**objectiu principal** de l'Estudi ha estat analitzar la situació actual del sector agrícola i ramader a la Vall del Tenes, detectar les principals problemàtiques, les seves potencialitats i proposar accions que ajudin a valoritzar i dinamitzar el sector.

Amb la dinamització del sector agrícola es persegueixen cinc **objectius secundaris**:

- Crear llocs de treballs, principalment dirigits a joves i dones.
- Evitar l'abandonament de conreus i masies, que repercuteix sobre una millora del paisatge agroforestal de la Vall.
- Potenciar la producció i comercialització de productes agrícoles i ramaders de qualitat i proximitat.
- Crear una demanda dels productes agraris locals, que comportarà implícitament una revitalització del sector
- Preservar els valors paisatgístics, ambientals i patrimonials que l'agricultura porta associats

Tot i que el títol del projecte fa referència només al sector agrícola (Estudi estratègic de dinamització agrícola) s'han analitzat també les dades d'explotacions ramaderes, ja que aquestes tenen una forta interrelació amb el sector agrícola: existència de nombroses explotacions mixtes, necessitats de conreus on aplicar les dejeccions ramaderes i producció de farratges per a l'alimentació del bestiar. Per aquest motiu, quan en el present estudi fem referència al concepte agrari, agrícola, agricultura o similars, cal entendre'ls en el sentit més ampli, incloent també la ramaderia.

L'objectiu del **present document** és presentar la diagnosi de l'Estudi amb les principals dades obtingudes, a fi que sigui més comprensible per la població en general. Aquest document, que haurà d'ésser difós a les persones i entitats interessades, haurà d'ésser la base per a una participació satisfactòria.

1.3 METODOLOGIA D'ESTUDI

Metodològicament, l'estudi de dinamització es podria estructurar en quatre fases principals:

PRIMERA FASE

- MEMÒRIA DESCRIPTIVA: Dóna informació i coneixement general sobre la **situació agrícola actual** a l'àmbit supramunicipal d'estudi. Les fonts d'informació són els bancs i arxius de dades a través de la recerca documental i treball de camp "in situ", i el contacte amb els principals agents dels sector, així com el tractament de totes aquestes dades.

SEGONA FASE

- **DIAGNOSI:** Anàlisi crítica de la informació agrícola obtinguda inicialment. Les taques necessàries són les **conclusions, integració i interrelació de les dades**, aplicades al model socioeconòmic de l'àmbit, adequació normativa, dèficits i prioritats.

TERCERA FASE

- **PLA D'ACTUACIÓ ESTRATÈGICA:** la base de l'estudi ha de ser la definició de les línies estratègiques, que es materialitzaran en una sèrie de projectes i accions dins cada línia.

QUARTA FASE

- **PLA DE PARTICIPACIÓ:** ha d'haver una participació dels agents del sector agrícola i administracions per compartir la diagnosi treballada i modificar/definir les línies estratègiques i accions planificades inicialment.

2 ÀMBIT D'ESTUDI

L'àmbit d'estudi integra la totalitat dels municipis de **Bigues i Riells, Lliçà d'Amunt, Lliçà de Vall i Santa Eulàlia de Ronçana** que es troben a l'oest de la comarca del Vallès Oriental, amb una superfície aproximada de 75'88 Km², i formen part de la Mancomunitat de la Vall del Tenes. L'àmbit limita al nord amb Sant Feliu de Codines i Sant Quirze Safaja (comarca del Moianès); a l'est amb l'Ametlla del Vallès, Canovelles i Granollers; al sud amb Parets del Vallès; i a l'oest amb Mollet del Vallès, Palau-solità i Plegamans i Caldes de Montbui (vegeu **plànol 01. Situació -ortofotomapa**).

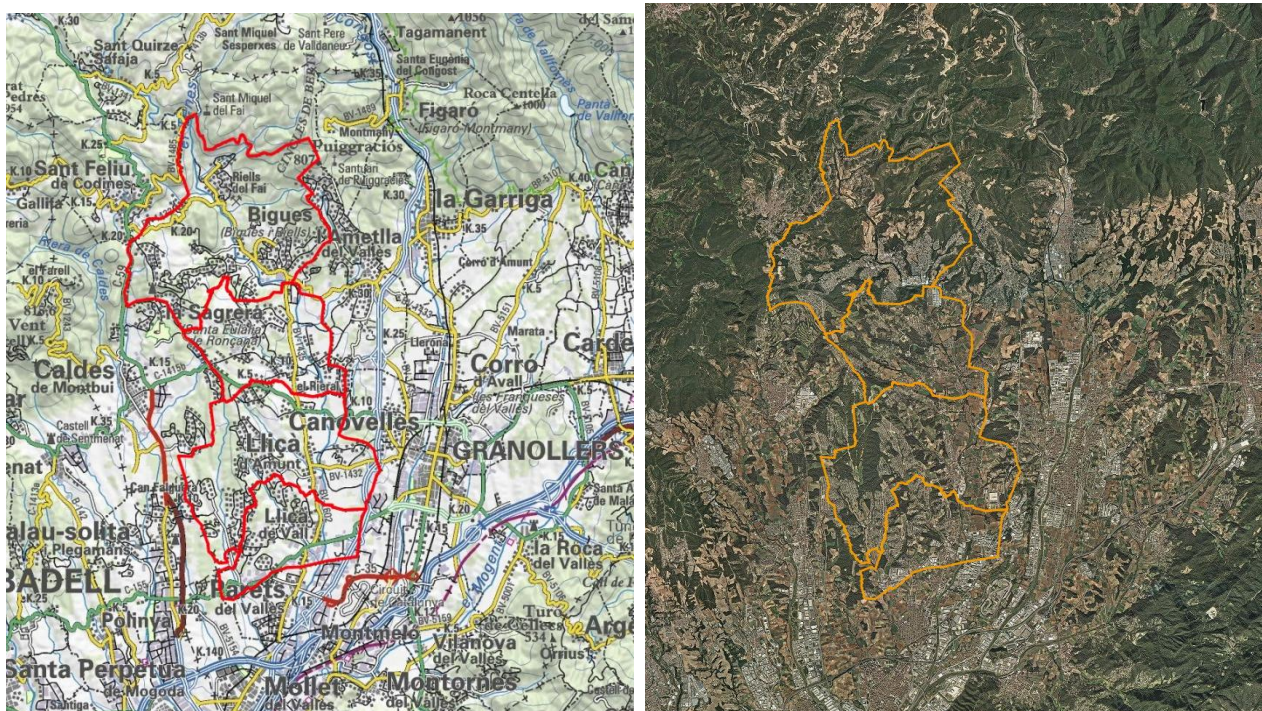

Figura 1. Localització de l'àmbit d'estudi de la Vall del Tenes. Font: Elab. pròpia a partir de l'ICGC.

Les superfícies de l'àmbit que corresponen a cada municipi són les següents:

	Superfície (Ha)	Percentatge
Bigues i Riells	2.866	38%
Lliçà d'Amunt	2.233	29%
Lliçà de Vall	1.078	14%
Santa Eulàlia de Ronçana	1.411	19%
TOTAL	7.588	100%

Taula 1. Distribució de la superfície de l'àmbit de la Vall del Tenes per municipis. Font: Elab. pròpia a partir de l'ICGC.

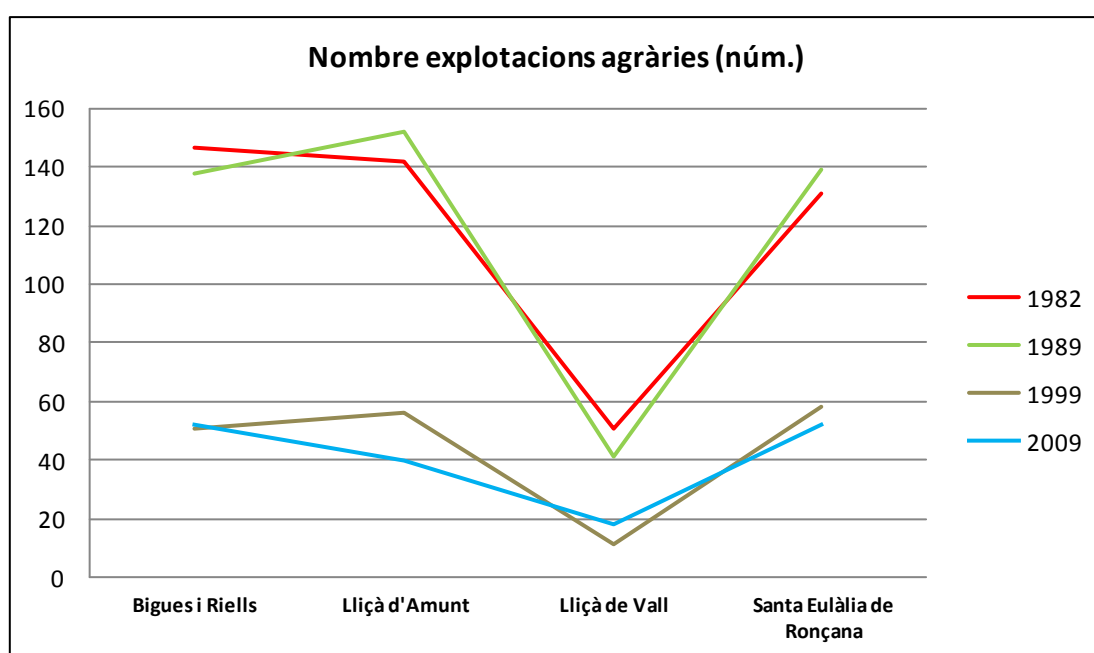
3 DIAGNOSI

3.1 DESCRIPCIÓ DEL SECTOR AGRÍCOLA

El número d'explotacions agrícoles i ramaderes s'ha mantingut en els darrers anys

De les últimes dades oficials del Cens Agrari (2009), es detectaren 162 explotacions agràries a la Vall del Tenes. No obstant, aquestes dades són enganyoses, ja que hi ha moltes explotacions donades d'alta que són sols d'autoconsum o explotacions ramaderes inactives que no s'han donat de baixa per no perdre la llicència d'activitats.

El fort descens d'explotacions va tenir lloc entre els anys 1990 i 2010. Moltes de les explotacions s'han anat adequant a les necessitats amb el temps. **Amb la disminució de la ramaderia, una part dels cultius farratgers es convertiren en cereals de secà, principalment ordi. Les petites explotacions han optat per una producció de major qualitat, principalment destinades a hortalisses, i per la venda de proximitat.**

Dominància de les explotacions petites dedicades a l'horticultura

El 50% de les explotacions es dediquen al conreu hortícol. Es tracta generalment d'explotacions de petites dimensions que utilitzen entre 1 i 5 Ha.

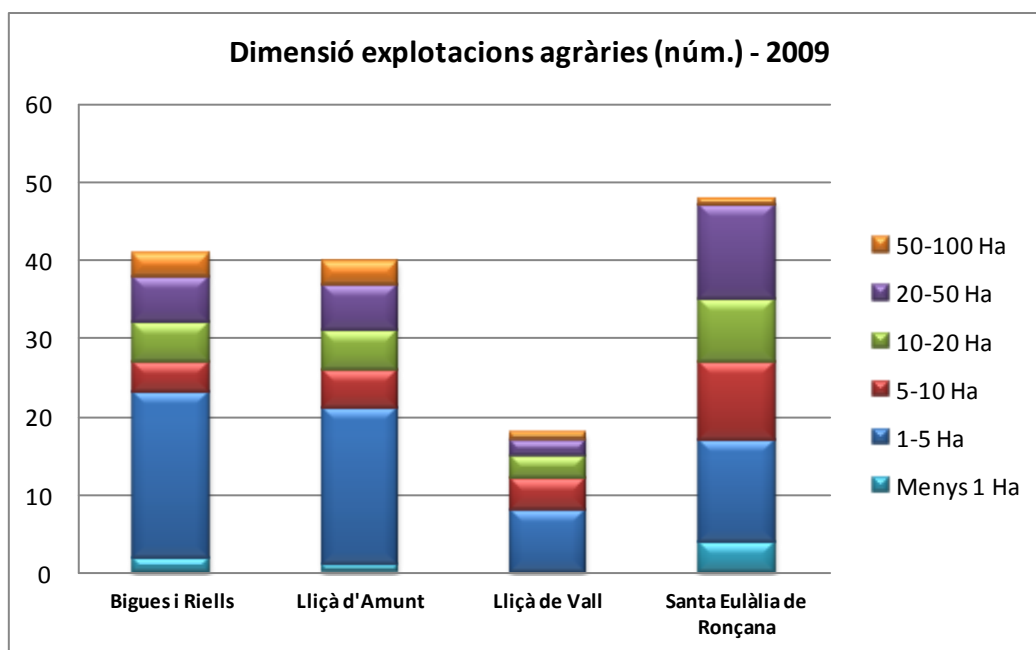
En segon lloc, destaquen les explotacions extensives de cereals, que s'alternen amb conreus farratgers, que representen el 35 % de les explotacions. La majoria d'explotacions tenen unes dimensions mitjanes, conreen entre 10 i 50 Ha, arribant algunes a treballar més de 50 ha.

Les explotacions ramaderes amb conreus farratgers suposen el 15 % de les explotacions.

Altres explotacions com les de fruits secs (avellaners) ja són marginals, quedant sols 2 explotacions actives, i d'oliveres, que actualment només és complementària en algunes explotacions de cereal que aprofiten les oliveres del marges dels conreus, però no hi cap explotació intensiva d'oliveres.

La vinya també és actualment marginal, havent-hi únicament una explotació que malauradament en breu es donarà de baixa.

Cal destacar una explotació innovadora que ha optat per al conreu de plantes aromàtiques i elaboració de productes derivats d'aquestes.

A la Vall del Tenes hi ha actualment 1.770 Ha de sòl agrícola, dels quals prop d'un 30% no es declaren dins la DUN

A la DUN del 2017 sols es varen declarar 1.232 Ha de les 1.770 Ha considerades com a sòl agrícola o altres productes declarables (SIGPAC 2017).

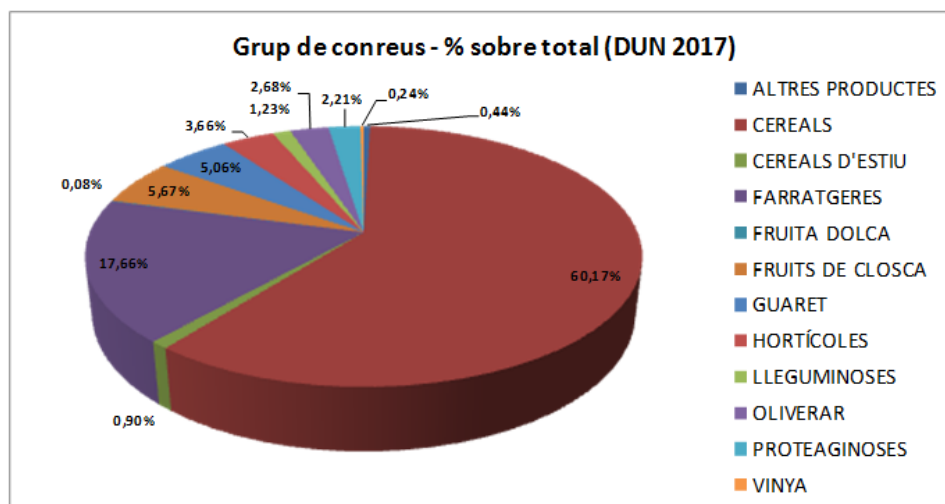
Això suposa que 538 Ha potencialment declarables no s'han declarat i això cal considerar-ho com una proporció molt elevada.

USOS ESPECÍFICS - SIGPAC	SUPERFÍCIE (Ha)	% RESPECTE SIGPAC
terres llaurables	350,02	23,8%
fruiters	120,18	97,0%
olivera	27,68	46,5%
fruita seca	14,22	17,7%
horta	12,38	70,9%
vinya	9,20	79,3%
hivernacles i cultius baix plàstic	2,01	59,2%
olivera i fruiter	0,89	100,0%
vinya i fruiter	0,81	100,0%
fruita seca i olivera	0,54	54,4%
fruita seca i vinya	0,52	84,7%
vinya i olivar	0,09	36,3%
TOTAL	538,55	30,4%

L'explicació cal buscar-la en la presència de nombrosos conreus abandonats, principalment a la zona nord-oest de la Vall on petites finques dedicades a fruiters, oliveres i avellaners s'han abandonat. També n'hi ha que les porten petits agricultors que no les declaren (no és la seva activitat principal), l'existència de petits conreus dedicats a l'autoconsum o vinyes no declarades (que no disposen de drets).

Alhora, sobta la no declaració a la DUN de grans extensions de conreus de cereal que es localitzen principalment a la zona de Bonaire i Polígon Cal Magre i a la zona de les Argelagues. Per aquestes zones seria necessari fer un estudi de més detall a fi de conèixer les causes de per què no consten a les declaracions.

Els cultius més declarats a la DUN són els cereals i els farratges

Respecte al regadiu, els cereals d'estiu, les lleguminoses o l'horta són les majoritàriament de reg, essent només el 36% del total agrícola amb necessitats de reg.

Analitzant les dades més concretament per tipus de cultiu, veiem la variabilitat que hi ha, ressaltant la superfície d'ordi i civada (cereals), el ray-grass i l'alfals (farratgeres), però també d'altres com els avellaners (fruits de closca) o el guaret en general. En canvi, cultius que podrien tenir un valor afegit més elevat, no s'estan potenciant, per exemple, espelta o plantes aromàtiques.

Per municipis: Bigues té una diversitat mitjana centrada en el cereal i l'olivera; Lliçà d'Amunt diversitat major fonamentada en el cereal i els farratges; Lliçà de Vall menys tipus de cultius (cereal primordial); i Santa Eulàlia diversitat mitjana amb cereal i avellaners.

Hi ha molt poca superfície agrícola acollida al règim ecològic

La superfície de conreus ecològics és de tan sols 76,8 Ha, que representa el 4% dels total de superfície de conreus. Es tracta principalment d'explotacions dedicades a l'avellaner, la vinya o l'horta.

TIPUS DE CULTIU ECOLÒGIC	SUPERFÍCIE (Ha)	% TOTAL
alfals	6,84	8,9%
altres fruiters	1,13	1,5%
avellaners	26,20	34,1%
blat semidur i tou	6,45	8,4%
civada	3,01	3,9%
conreus sense ajut	0,16	0,2%
espelta	0,48	0,6%
guarets tradicionals	0,86	1,1%
hortalisses	5,43	7,1%

hortalisses aire lliure	2,31	3,0%
hortalisses d'hivernacle	0,34	0,4%
oliveres	5,18	6,7%
ordi	0,24	0,3%
pèsol verd	1,87	2,4%
plantes aromàtiques, medicinals i culinàries	3,19	4,2%
sègol	1,74	2,3%
superfície lliure de sembra	1,30	1,7%
Vinya (*)	10,07	13,1%
TOTAL	76,80	100%

Des de l'any 2009 el creixement en superfície ha estat del 75%.

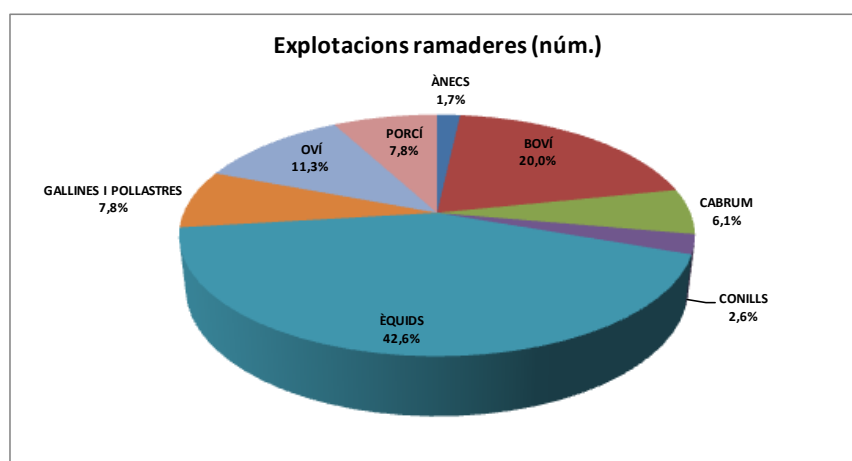
En breu, s'espera un creixement important, ja que hi ha 3 explotacions que estan en fase de conversió a ecològic. Amb la incorporació d'aquestes explotacions la superfície donada d'alta en ecològic serà d'unes 230'25 Ha, el que suposarà un 13% de la superfície agrícola de la Vall.

En general, de les dades censades d'agricultura ecològica es pot afirmar que hi ha molt poca superfície agrícola de tipus ecològic, tot i que el potencial és molt gran, existint com hi ha explotacions d'horta petita amb productes locals i de qualitat que podrien acollir-s'hi.

La complexitat de tràmits i esforços burocràtics que suposa acollir-se a aquest règim, fa que a molts agricultors no els hi compensi donar-se d'alta com a productors ecològics, tot i que molts d'ells, segons han manifestat a les enquestes, fan una agricultura molt propera a l'ecològica.

3.2 DESCRIPCIÓ DEL SECTOR RAMADER

Gran nombre d'explotacions ramaderes registrades, però poques actives

Segons dades del DARP, a la Vall del Tenes hi ha 113 explotacions ramaderes. Aquestes dades poden resultar enganyoses, ja que hi ha moltes explotacions petites d'autoconsum i explotacions inactives que no es donen de baixa per no perdre la llicència d'activitats. Aquí també cal descomptar les 49 explotacions d'èquids, que es tracta d'una activitat "pseudoagrícola", destinada a l'establució de cavalls per a lleure.

Clar domini de les explotacions bovines i avícoles

Tot i la forta davallada que va patir el sector de la llet a la dècada 2000-2010, el sector boví continua essent el dominant. Actualment hi ha 6 explotacions de certa entitat, de les quals 3 es dediquen a la producció de llet, 2 a l'engreix i una darrera a la cria.

El sector avícola té també importància, havent-hi actualment 5 explotacions de certa entitat, 2 d'elles dedicades a l'engreix d'ànecs, una a l'engreix i 2 a la producció d'ous.

Amb un càlcul d'equivalències amb Unitats de Bestiar, s'observa la importància equivalent de les explotacions de boví, representant un 44% del total, les explotacions avícoles representen el 20% del total d'unitats de bestiar, en especial les que fan incubació, mentre que l'oví per a carn ocupa la tercera posició amb un 14%. El sector porcí a la Vall, té una importància menor (13% de les UB), mentre que les explotacions de cavalls, destacables en nombre d'explotacions només signifiquen el 6% del total equivalent.

Reducció important del bestiar oví i cabrum, el que repercuteix en el risc d'incendi

Actualment en tota la Vall sols hi ha 1 explotació d'oví-cabrum de certa entitat, que té 330 caps, que es localitza a Can Feu (Lliçà d'Amunt). Una segona explotació, amb 30 caps, es troba a la finca de Can Mas de Lliçà de Vall.

Aquest bestiar té gran importància en el manteniment del sotabosc i l'eliminació dels rostoll dels camps, el que suposa una reducció important de la biomassa combustible acumulada i, en conseqüència, una disminució del risc d'incendi.

La poca cabanya de bestiar oví i cabrum actualment fa que no es pugui seguir tota la superfície pasturable; a més, cal tenir en compte que l'explotació principal (Can Feu) no té assegurada la seva continuïtat.

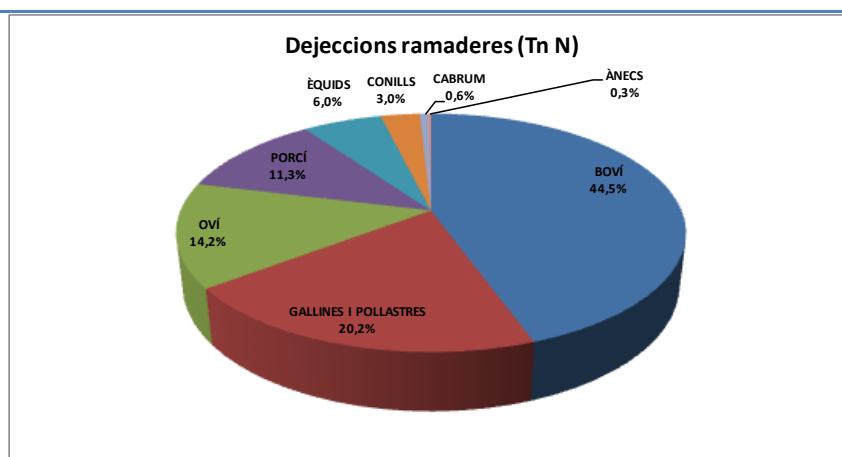
Només tres explotacions ramaderes i una en curs donades d'alta al CCPAE

Les úniques explotacions ramaderes donades d'alta en ecològica són les de producció d'ous destinades a consum humà. Actualment hi ha en procés de conversió una explotació bovina de llet i engreix.

MUNICIPI	ORIENTACIÓ	CENS	QUALIFICACIÓ
BIGUES I RIELLS	Gallines ponedores	3.857	AE
LLIÇÀ D'AMUNT	Gallines ponedores	320	AE
SANTA EULÀLIA DE RONÇANA	Gallines ponedores	4.980	AE

El 22% del nitrogen generat en les dejeccions ramaderes no pot ser gestionat dins el marc agrari

Actualment, en el conjunt de granges de la Vall del Tenes es produeixen un total de 342.129 kg de nitrogen, i per la superfície de conreu existent com a màxim es poden aplicar 280.493 Tn. Per tant, hi ha un excés important de dejeccions ramaderes.

SIGPAC 2017	ZONA VULNERABLE		
	SUPERFÍCIE AGRÍCOLA (Ha)	LÍMIT MÀXIM D'APLICACIÓ (kgN/Ha)	LÍMIT D'ABSORCIÓ (kgN)
terres llaurables	1.470,40	170	249.967,44
hortícola	20,84	170	3.543,26
pastura arbustiva	1.088,03	-	-
pasturatge	53,42	-	-
conreus llenyosos regadiu	113,77	130	14.790,10
conreus llenyosos secà	153,26	75	11.494,33
vinya secà	11,64	60	698,28
TOTAL	1.769,91		280.493,41

3.3 ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

La majoria d'explotacions dedicades a l'horta fan venda directa

La majoria d'explotacions hortícoles de mida petita i mitjana han optat per fer una venda directa de part de la seva producció.

En la majoria de casos es ven a la pròpia explotació i a mercats.

Hi ha poques explotacions que facin activitats agrícoles complementàries. Només s'ofereixen 28 places de turisme rural en tota la vall

A part de la venda directa en la pròpia explotació, quasi no es desenvolupen altres activitats agrícoles complementàries que puguin ajudar a la rendibilitat econòmica de les explotacions.

Actualment sols en 3 explotacions s'hi desenvolupa agroturisme.

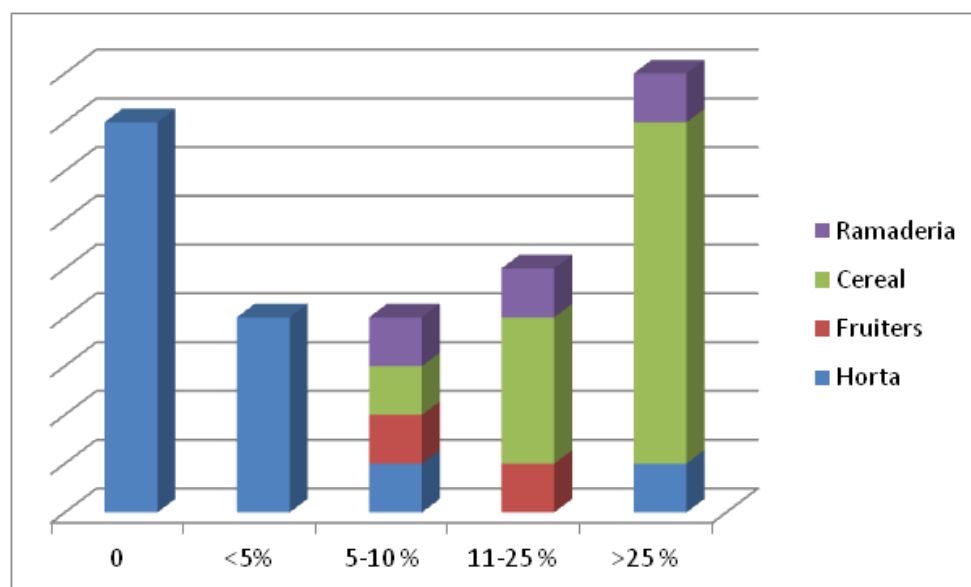
L'elaboració de productes artesanals, com activitat complementària, és insignificant

Únicament 3 explotacions fan productes elaborats a partir de les matèries primeres que produeixen. Aquestes són: torrat i envasat d'avellanes, elaboració de productes a partir de plantes aromàtiques i elaboració de vins i olis.

Cal destacar que cap de les explotacions hortícoles fa transformació dels seus productes (assecatge, conserves, plats precuinats...) i només una ven productes elaborats, que fa amb empreses externes, de fora la Vall del Tenes.

Les activitats agrícoles complementàries representen un percentatge molt petit del rendiment de l'explotació

La major part del rendiment econòmic de les explotacions prové de l'activitat agrària o ramadera principal. Les activitats complementàries representen una proporció molt baixa, essent en el millor dels casos del 25 %.

L'activitat forestal és quasi nul·la i no suposa cap aportació econòmica

El 68% de les explotacions no disposen de superfície forestal, o bé aquesta és menor a 5 Ha. A la resta d'explotacions, la gestió és quasi inexistent i consisteix principalment en el manteniment de la massa boscosa mitjançant estassades i tallades de millora per aprofitament de llenyes per a consum propi.

La no gestió es deu a la poca rendibilitat del sector forestal, a la falta d'empreses especialitzades i a la pressió social.

Aquesta no gestió comporta un augment del risc d'incendi, i sobretot que un foc pugui esdevenir un Gran incendi forestal (GIF) que a part de les masses boscoses afectaria conreus.

3.4 SUBVENCIONS AGRÍCOLES

Poca importància de les subvencions en el sector hortícola i forta dependència de les explotacions extensives de cereals i farratges

Les subvencions agràries tenen molt poca rellevància en les explotacions hortícoles, no disposant de subvencions moltes d'elles i suposant com a molt un 5% dels ingressos.

Les explotacions extensives dedicades al cereals i farratges tenen una forta dependència de les subvencions

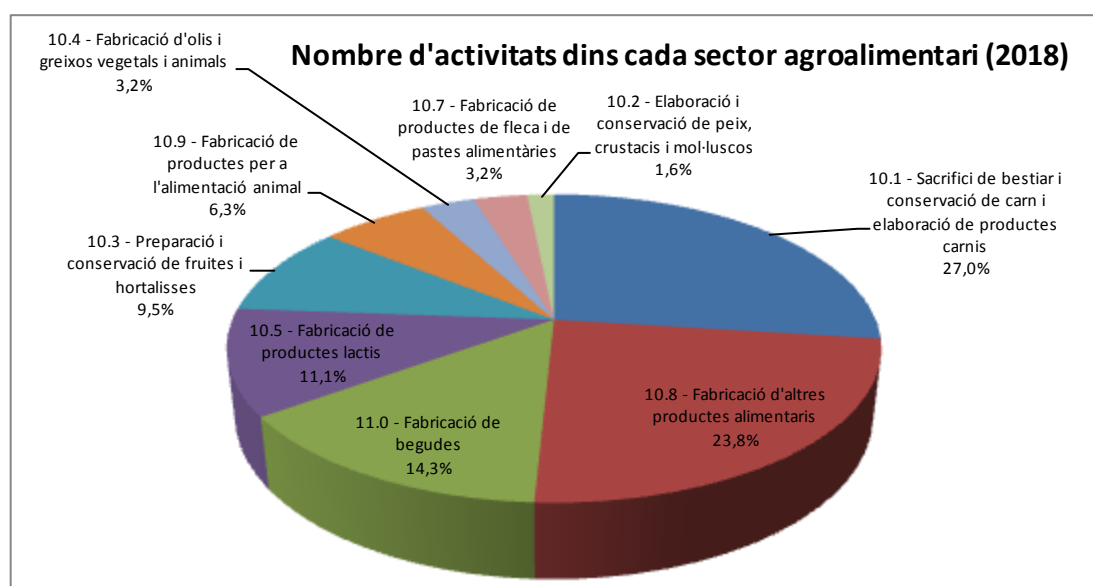
de la DUN, que suposen entre el 25 i el 50% dels ingressos. Moltes d'aquestes explotacions no serien viables sense les ajudes.

3.5 DESCRIPCIÓ DEL SECTOR AGROALIMENTARI

A la Vall del Tenes es registren 24 empreses agroalimentàries amb un percentatge important d'ecològiques

Les 24 empreses pertanyen a 9 sectors diferents, 15 tipus d'activitats principals i 48 activitats específiques diferents. La titularitat de les empreses pertany majoritàriament a Societats Limitades (14 casos) o Societats Anònimes (5 casos).

Segons el CCPAE hi ha 13 empreses agroalimentàries ecològiques censades, però només 7 d'aquestes estan registrades.

Presència de nombroses indústries dedicades a l'elaboració i comercialització de productes alimentaris, i en concret, de varies empreses que es dediquen a productes ecològics

A la Vall del Tenes es localitzen moltes empreses que poden ésser potencials consumidors de productes agrícoles i empreses especialitzades en la distribució d'aquests, destacant la presència de varies empreses que es dediquen a la fabricació i distribució de productes ecològics.

No obstant, hi ha poca interrelació entre els productors de la Vall i aquestes empreses.

NOM EMPRESA	
ALIFARM, S.A.	Laboratori farmacèutic, complements alimenticis i probiòtics
BIO CAN MARTI, S.L.	Producció d'ous
BIOCOP PRODUCTOS BIOLÓGICOS SA	Producció i distribució de productes biològics i ecològics
CAN BURGUÉS, SAT	Torrat i envasat de fruits secs
CERVEBREW, S.L.	Producció cervesa artesana
ECOVERTAS, SA	Disposa del centre logísitic de mercaderies a Lliçà d'Amunt
EL RULL-CAN MASPONS, SL	Producció d'ous

ENRIC FORN CODINA	Emmagatzematge
I-MAGINA DIVULGACIÓ, SL	Producció d'aromàtiques i els seus derivats
MAPRYSER, SL	Producció d'aliments ecològics
NUTRIFOODS, SLU	Distribució i comercialització de matèries primers i complements alimentaris
PERE BASSA ROCA	Elaboració de formatges
QUIMET GALL, SL	Producció d'horta

3.6 MÀ D'OBRA

Creació de pocs llocs de treball i poca paritat de gènere

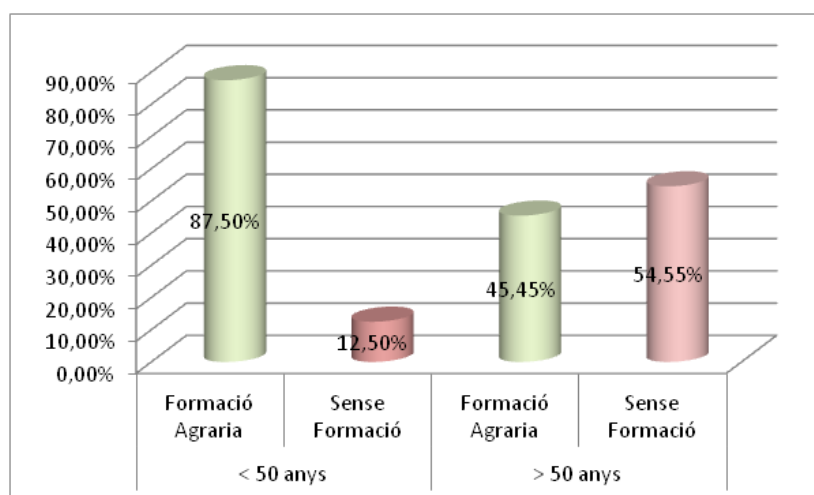
De les dades obtingudes a través d'entrevistes i del Cens Agrari del 2009 es dedueix que la majoria d'explotacions només tenen un treballador, que és el titular de l'explotació. En algunes, principalment les dedicades a horta, necessiten temporers, i en les que es fa venda directa també es disposa d'un treballador més a temps parcial, que generalment és algun familiar.

La presència del gènere femení encara és molt escassa (19%), i molts cops només realitzen tasques complementàries, com són la venda directa o elaboració i transformació de productes.

Un nivell de formació elevat que dóna esperances de futur

El nivell de formació dels titulars de les explotacions és del 42%, però si ens centrem en els agricultors més joves (<50 anys) aquest percentatge puja fins el 87%.

Aquest sector més jove i format és un potencial per a fer créixer i instaurar noves iniciatives en el sector.

3.7 PROBLEMÀTIQUES DEL SECTOR SEGONS ENQUESTES

Poca sensibilització de la població envers el sector agrícola

El fort creixement urbanístic dels darrers anys ha portat molta població procedent de les grans ciutats, que generalment no ha tingut contacte amb la pagesia, que desconeix aquest sector i, per tant, mostra poca consciència amb l'entorn. Això comporta que molts camps siguin trepitjats per gossos, motos, quads, i gent a peu, robatoris, trencament d'infraestructures agràries i queixes veïnals per sorolls i males olors.

Forces pèrdues en les collites per danys cinegètics

La proliferació del senglar i altres espècies cinegètiques com el tudor i el conill, comporta cada any nombroses pèrdues en els collites, fins al punt que algunes espècies com el blat de moro quasi s'han deixat de conrear.

Aquest fet obliga a tancar camps, el que suposa un encariment i que molts cops es topi amb la normativa urbanística.

Normativa urbanística molt limitant i feixuga

La normativa urbanística del sòl no urbanitzable acostuma a ésser molt proteccionista, fet que molts cops acaba anant en contra del que es vol protegir. En el cas agrícola, la normativa és molt limitant pel que fa referència a activitats, fet que fa que moltes explotacions no puguin desenvolupar activitats complementàries que ajudarien a rendibilizar-les. Aquest fet pot comportar l'abandonament d'explotacions i masies, amb una important pèrdua de sòl agrícola, patrimoni arquitectònic i qualitat paisatgística.

La complexitat dels tràmits per a l'obtenció de permisos, tramitació d'ajudes o donar-se d'alta en ecològic, fa que molta gent desisteixi.

Les explotacions de secà necessiten grans extensions per a ser rendibles

Poca rendibilitat de les explotacions de secà i necessitat de grans superfícies

Les extensions de secà necessiten grans superfície a fi de fer-les rendibles i amortitzar una maquinària molt cara. A més, la normativa d'aplicació de dejeccions ramaderes fa que cada cop és necessari més superfície per a poder aplicar les dejeccions procedents de les explotacions ramaderes.

La normativa actual és molt estricta en quant a la permissivitat de rompudes, amb el que difícilment algunes explotacions podran subsistir.

Necessitat de maquinària molt especialitzada i costosa

El camp cada cop necessita maquinària més especialitzada i complexa. Aquest fet ha comportat la desaparició del mecànic agrícola local, i que es depengui dels distribuïdors, el que encareix les reparacions o que sigui difícil trobar el mecànic que faci una maquinària adaptada a una explotació.

Aquesta maquinària especialitzada és molt cara i molts cops sols s'utilitza pocs dies l'any.

Treballs temporals i falta de personal format

Les explotacions agrícoles tenen puntes de treball per les quals necessiten temporers. És difícil trobar gent formada i que estigui disposada a fer les feines i horaris que el camp requereix.

Les comunitats de regants no estan funcionals

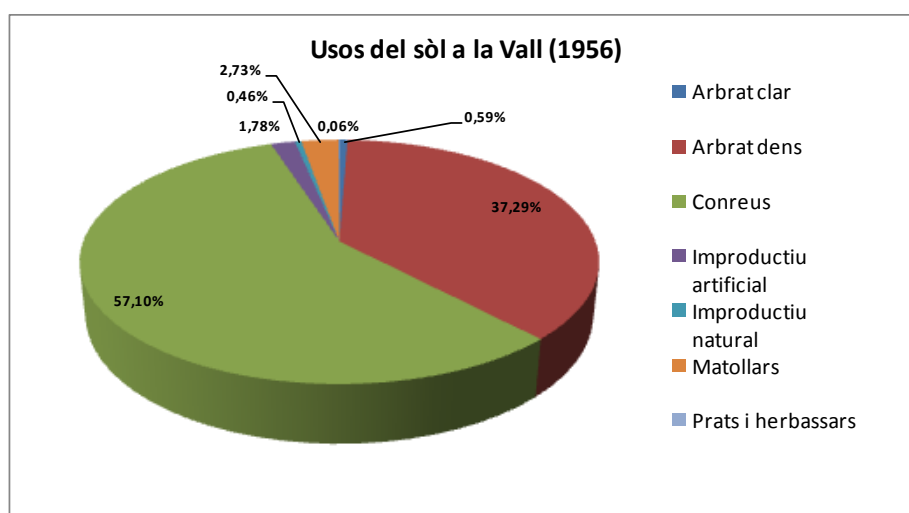
Tot i la presència de molts camps de regadiu, actualment sols es reguen els que es destinen a horta. La majoria de conreus de cereal i farratgers situats en zones de regadiu no es reguen degut a que farien falta inversions en estructures de reg, a la complexitat de regar amb tracks i a la necessitat de més personal.

També s'ha detectat un mal manteniment de moltes sèquies que han caigut en l'abandó, ja que els que portaven la comunitat de regants s'han mort o han abandonat l'activitat agrícola.

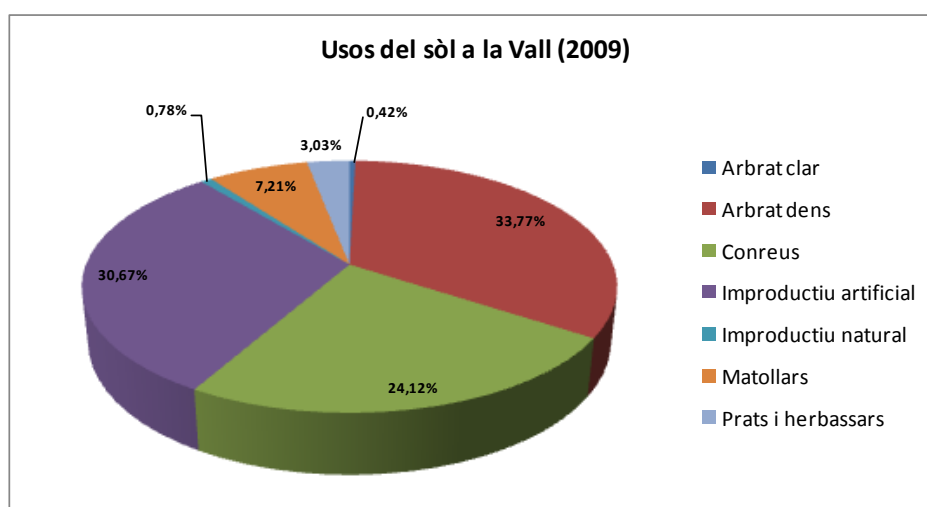
3.8 POTENCIALITATS DEL SECTOR AGRÍCOLA

En 50 anys es van perdre gairebé un 60% dels sòls agrícoles a la Vall del Tenes

L'any 1956 hi havia 4.333 Ha de sòl agrícola, mentre que l'any 2009 n'eren 1.831 Ha (reducció del 58%). Hi ha menys sòl agrícola disponible, però que els 2 grans grups de conreus són idèntics, amb les mateixes proporcions globals (conreus herbacis i llenyosos).

L'any 2009 hi havia 1.831 Ha de sòl agrícola que provenia majoritàriament ja d'antics camps de conreu (96%), però que, a diferència del que es pot pensar, des de l'any 1956, 71 Ha també es van convertir en conreus (sobretot de boscos).

Del 58% de sòl agrícola perdut des de l'any 1956, la majoria s'ha mantingut en conreu (41%), però una gran

part ha passat a zones urbanes (34%) i a boscos (13%).

DESTÍ CONREUS 1956	SUPERFÍCIE (Ha)	% TOTAL
Conreus--->Conreus	1.759,88	40,61%
Conreus--->Improductiu artificial	1.483,65	34,24%
Conreus--->Arbrat dens	577,77	13,33%
Conreus--->Matollars	287,38	6,63%
Conreus--->Prats i herbassars	180,13	4,16%
Conreus--->Arbrat clar	23,49	0,54%
Conreus--->Improductiu natural	20,76	0,48%
Conreus--->Aigües continentals	0,03	0,00%
TOTAL	4.333,11	100%

Els factors que poden explicar aquesta pèrdua són la mecanització de l'agricultura, la seva baixa rendibilitat i l'expansió del procés urbanitzador (ciutats, urbanitzacions i polígons industrials).

A la Vall hi hauria actualment 2.579 Ha de sòl amb aptitud agrícola

S'ha considerat que els condicionants d'aptitud agrícola són: el pendent del terrenys, el planejament urbanístic o la presència d'espais naturals protegits.

El pendent és un factor natural i que es divideix entre els sòls entre 0 i 10% (per tot tipus de conreu), 10 i 30% (només per pastures i llenyosos) i més de 30% (no aptes).

El planejament urbanístic és diferent als 4 municipis i permet o prohibeix els moviments de terres, rompudes i tala d'arbres per desenvolupar nous conreus.

Els espais naturals protegits, els Cingles de Bertí i Gallecs, també condicionen en alguns casos les rompudes agrícoles.

El resultat són 1.328 Ha amb aptitud per acollir pastures i conreus llenyosos i 1.252 Ha per acollir tot tipus de conreu.

La normativa urbanística afecta de forma molt rellevant sobre els sòls amb aptitud agrícola

Estudis preliminars dels diferents factors d'aptitud agrícola, demostren que el resultat de reduir superfície de sòl no urbanitzable amb prohibicions urbanístiques a les rompudes, moviments de terres o tala d'arbres, té una afectació d'unes 1.000 Ha. Una modificació de la normativa urbanística podria permetre el conreu d'una part d'aquests sòls.

A la Vall hi hauria actualment 632 Ha de sòl amb potencial agrícola

La potencialitat agrícola de la Vall vindrà determinada per un factor d'aptitud natural o artificial (explicat anteriorment) i per la història d'aquest sòl, en base a l'estudi de les cobertes de l'any 1956. El resultat són 632 Ha amb potencial agrícola que actualment són boscos, matollars o prats i herbassars.

CONREUS DEL 1957 APTES	SUPERFÍCIE (Ha)	% TOTAL
Conreus--->Arbrat dens	304,95	48,26%
Conreus--->Matollars	187,81	29,72%
Conreus--->Prats i herbassars	112,19	17,76%
Conreus--->Arbrat clar	15,35	2,43%
Conreus--->Improductiu natural	11,54	1,83%
TOTAL	631,84	100%

Aquest fet suposaria incrementar la superfície agrícola en un 36% (en base a la superfície del SIGPAC 2017).

L'aprofitament de superfícies de conreu regables (però que no es reguen), la presència de molts agricultors joves, amb formació i iniciativa o les nombroses experiències desenvolupades fins la data poden ajudar a augmentar la rendibilitat del sector.

Molta superfície de regadiu, que actualment no es rega

A la Vall del Tenes hi ha 441'6 Ha de regadiu (un 36% del total), no obstant moltes d'elles actualment no es reguen. Només es reguen les explotacions destinades a horta, mentre que les explotacions de cereals i farratgeres, tot i la possibilitat de reg no ho fan.

Aquesta possibilitat de reg cal considerar-la una potencialitat per fer front al canvi climàtic i per l'increment de la productivitat.

Moltes sèquies i canals de reg estan en males condicions

L'abandonament de les petites explotacions familiars que regaven els seus horts, i l'envelliment dels agricultors que portaven les comunitats de regants ha fet que moltes de les sèquies s'hagin anat abandonant.

A la Vall del Tenes s'han fet i proposat cultius innovadors amb diferent grau d'èxit

El sector agrícola de la Vall del Tenes ha experimentat als darrers anys algunes experiències innovadores, algunes de les quals han fructificat amb èxit, com el Parc de les Olors de Santa Eulàlia i d'altres que han funcionat només un temps, com la producció de vins locals. També hi ha noves experiències que s'estan implantant, com la instal·lació del Clúster de la Cervesa Artesana a Can Malé de Lliçà d'Amunt i l'experimentació del conreu del llúpol associat. A la vegada, destaca la proposta d'introduir ramaderia extensiva compaginada amb la producció d'horta i lleguminoses en règim ecològic, en una finca de Lliçà d'Amunt.

3.9 IMPACTES DEL CANVI CLIMÀTIC

Els municipis de la Vall del Tenes tenen una vulnerabilitat agrícola mitjana respecte al canvi climàtic

En primer lloc, respecte a l'indicador AGR01 (increment de les necessitats de reg) la vulnerabilitat és

mitjana, essent Santa Eulàlia el més vulnerable amb un valor de 6 sobre 10. Pel que fa al major risc d'incendi al sector (AGR02) les vulnerabilitats municipals es mouen en valors d'entre 3 i 4. Per últim, en referència al canvi en els cultius, en l'indicador AGR03, la vulnerabilitat és entre molt baixa (valor 1 a Bigues i Santa Eulàlia), mitjana (5 a Lliçà d'Amunt) o molt alta (9 a Lliçà de Vall).

Les principals accions que caldrà emprendre per fer front al canvi climàtic s'hauran d'encaminar a estratègies de conservació de l'aigua, potenciació del reg de suport, cultiu de varietats més adaptades a les noves condicions climatològiques o recuperar varietats locals.

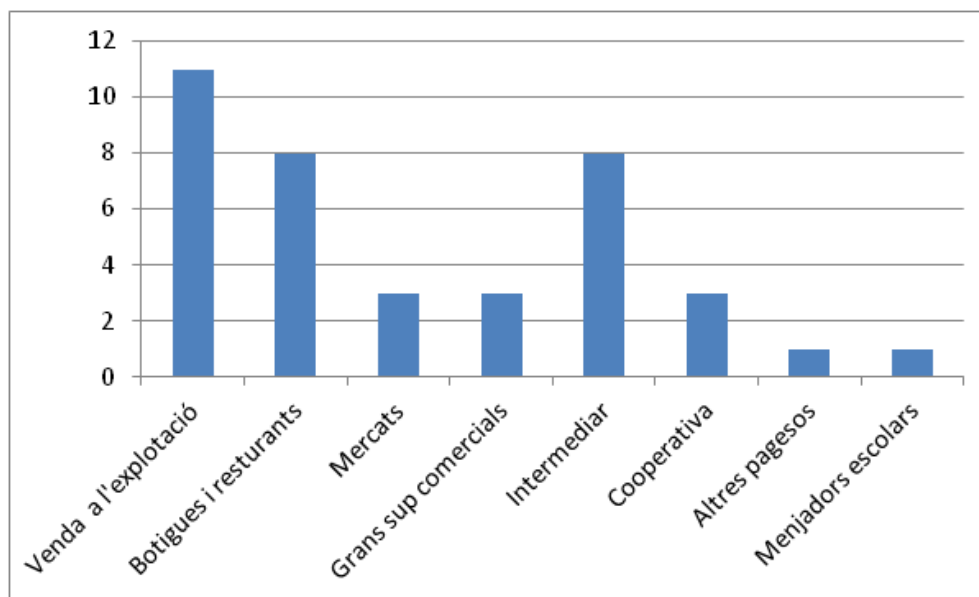
3.10 COMERCIALIZACIÓ DE PRODUCTES AGRÍCOLES

En els propers anys pot haver un saturació del mercat de venda directa de productes d'horta

Actualment la majoria d'explotacions comercialitzen de forma individualitzada la seva producció. A nivell d'horta això comporta que cada agricultor ha de conrear una gran varietat d'hortalisses, el que suposa una major complexitat en la gestió i una major dedicació.

Molts productors d'horta petits i mitjans han optat per realitzar una venda a la pròpia explotació, però també a alguns mercats o restaurants. El gran nombre d'explotacions que han optat per aquest sistema de venda pot donar lloc a una saturació d'alguns dels productes en el mercat local.

La venda a grans distribuïdors com Mercabarna, Mercavallès o grans superfícies comercials queda reduïda a les explotacions hortícoles de major superfície.

Hi ha poca connexió entre les necessitats actuals del sector i les cooperatives locals

A la Vall del Tenes hi ha la Cooperativa Lliçanenca que té un format de botiga i de servei a petit horticultor d'autoconsum, però menys dirigit a l'agricultor. Tot i que molts agricultors són socis de la cooperativa, no la utilitzen.

Per al cultiu de l'horta, sovint és necessari abastir-se de cooperatives del Maresme, més especialitzades en aquests productes.

Molts agricultors consideren que faria falta una cooperativa local més especialitzada en productes

hortícoles.

La producció de farratges en la majoria de casos és per l'autoconsum del bestiar de la pròpia explotació. Els cereals i farratges sobrants es destinen a farineres de la comarca i majoritàriament a la Cooperativa de les Franqueses.

La carn produïda a la Vall es tracta com a producte de proximitat amb molta sortida

La carn produïda actualment es ven directament a carnisers de la Vall del Tenes o de la comarca. Tots els ramaders han indicat que tenen tot el producte venut, i que si en tinguessin més també el podrien vendre.

Es creu necessari disposar d'un centre de distribució supramunicipal a la zona

A fi de poder accedir a les grans superfícies comercials i altres clients finals com el gremi de restauradors, és necessari disposar d'un centre de distribució, on els agricultors puguin aportar els seus productes i des d'aquí distribuir-los. Des d'aquest centre s'ha de fer una gestió global de les terres a fi d'assegurar un subministrament continuat i de qualitat dels diferents productes comercialitzats.

L'associacionisme productiu permetria als agricultors no haver de dedicar tant de temps a la comercialització dels productes i a tràmits i poder dedicar-se més al cultiu. A part, permetria a l'agricultor especialitzar-se en pocs cultius, amb el que s'aconseguiria un major rendiment i una menor necessitat d'instal·lacions d'emmagatzematge i maquinària. Aquest centre de distribució també facilitaria l'accés de nous agricultors al mercat, sense necessitat de fer inversions econòmiques tant fortes.

3.11 EXPERIÈNCIES DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA

Es constaten les nombroses experiències de dinamització agrícola, però que requereixen continuïtat i seguiment en l'àmbit de la Vall

Des de l'àmbit municipal i comarcal s'han realitzat nombroses campanyes i fires per a potenciar i donar a conèixer l'activitat agrícola. Aquestes jornades tenen un gran èxit de participació i serveixen per a donar a conèixer el caràcter agrari de la Vall i intentar donar valor als productes locals. Aquestes iniciatives, no obstant, han estat insuficients per a potenciar la recuperació d'antics conreus.

L'elevat nombre de visitants de les fires, així com l'elevada participació en jornades com les de "Benvingut a Pagès", la Fira del Tomàquet i Fira de l'Oli, per exemple, demostren l'interès de la població per aquest sector, i és indicatiu del potencial econòmic que poden tenir activitats agrícoles complementàries com són: l'elaboració de productes artesanals, activitats educatives, agroturisme o restauració amb utilització de productes locals.

Experiències com la de Gallecs, el Projecte DINA'M, Ronçana, camp i qualitat, el Projecte RURURBAL o el Clúster de la Cervesa Artesana necessiten continuïtat i una aportació decidida per part dels agents del territori.

4 PLA D'ACTUACIÓ ESTRATÈGICA

4.1 INTRODUCCIÓ

El Pla d'Actuació Estratègica és l'element més decisiu de l'estudi, ja que se'n desprèn la planificació estratègica de la Vall del Tenes i totes les accions concretes i detallades d'actuació en la dinamització agrícola. Aquest Pla es basa en la memòria i diagnosi realitzats en fases anteriors i pretén millorar la dinàmica de funcionament i l'estat agrícola de la Vall.

A l'hora d'elaborar aquest pla, s'ha tingut en compte que la Mancomunitat de la Vall del Tenes necessita eines integrades que facilitin una lectura ràpida i una comprensió global de les dinàmiques agrícola al seu territori i de les accions que s'hi han d'emprendre per tal d'assolir els objectius.

El document final proposa un seguit d'accions concretes, defineix els instruments necessaris per a dur-les a terme, determina un calendari, els costos, el possible finançament...

4.2 LÍNIES ESTRATÈGIQUES I ACCIONS

A continuació es mostren totes les línies estratègiques amb les accions que se'n deriven. Per a la dinamització i potenciació dels sectors agrícola a la Vall del Tenes s'han definit un total de 7 línies estratègiques:

LÍNIA ESTRATÈGICA 1: Sensibilitzar i educar la població sobre la importància del sector agrícola a la Vall del Tenes

La forta pressió humana que hi ha a la Vall del Tenes té una doble vessant, per una banda, és una potencialitat de possibles consumidors i, per altra banda, comporta efectes negatius sobre l'agricultura degut a robatoris, invasió de conreus i queixes per sorolls i olors.

Dins aquesta línia estratègica es defineixen una sèrie d'actuacions encaminades a fer més compatible l'activitat agrícola amb la població. Les accions proposades són:

ACCIÓ 1.1. Elaboració d'un Programa de sensibilització agrícola a les escoles de la Vall

ACCIÓ 1.2. Realització de portes obertes a la població per a donar a conèixer les explotacions agrícoles i ramaderes

ACCIÓ 1.3. Difusió de material didàctic informatiu entre els municipis de la Vall

LÍNIA ESTRATÈGICA 2: Reduir els danys cinegètics provocats en les collites de la Vall

L'elevada densitat d'espècies cinegètiques com el senglar, tudons i conills comporten elevades pèrdues en les collites, fins al punt que alguns tipus de conreus com el blat de moro s'han hagut de deixar de conrear.

Dins aquesta línia estratègica es defineixen una sèrie d'actuacions encaminades a reduir la densitat d'espècies cinegètiques i a protegir els conreus dels danys d'aquestes. Les accions proposades són:

ACCIÓ 2.1. Afavorir les activitats cinegètiques en l'àmbit dels quatre municipis d'estudi

LÍNIA ESTRATÈGICA 3: Millorar la rendibilitat agrària de les explotacions presents a la Vall del Tenes

De la diagnosi de l'estudi es destaca la potencialitat productiva agrària de la Vall, tant en quant a augment de superfície conreada, com a la possibilitat de diversificar els conreus i introduir noves varietats, atenent a la potencialitat agrícola del terreny i a l'alt nivell de formació i inquietud de molts dels agricultors.

Dins aquesta línia estratègica es defineixen una sèrie d'actuacions encaminades a millorar la producció i a fer més rendible econòmicament les explotacions. Les accions proposades són:

ACCIÓ 3.1. Potenciar una gestió conjunta dels conreus a la Vall, amb especial atenció a l'horta

ACCIÓ 3.2. Introducció de nous cultius que proporcionin una major rendibilitat econòmica

ACCIÓ 3.3. Afavorir el cultiu de varietats locals antigues més adaptades que aportin un valor afegit

ACCIÓ 3.4. Estendre l'agricultura i ramaderia ecològica per la Vall del Tenes a fi d'obtenir un producte de major qualitat

ACCIÓ 3.5. Flexibilització de la normativa urbanística per facilitar la instal·lació d'activitats agràries

LÍNIA ESTRATÈGICA 4: Incrementar i rehabilitar les explotacions agràries abandonades

Durant les últimes dècades, molts propietaris de finques agràries van abandonar els conreus per la falta de rendibilitat econòmica. Les condicions per recuperar moltes d'aquestes finques han canviat, no obstant això, les terres continuen sense cultivar-se i moltes edificacions abandonades estan sense ús.

Un dels objectius del present estudi ha de ser la recuperació de conreus abandonats. Les accions que es proposen són:

ACCIÓ 4.1. Conèixer les finques amb potencialitat agrícola

ACCIÓ 4.2. Elaboració d'un catàleg d'infraestructures agrícoles i ramaderes fora d'ús

ACCIÓ 4.3. Promoció d'acords de custòdia agrària entre titulars de terrenys i edificis i agricultors

ACCIÓ 4.4. Fomentar projectes de Responsabilitat Social Corporativa entre empreses i agricultors o titulars de terrenys

LÍNIA ESTRATÈGICA 5: Apropar els recursos tècnics i humans especialitzats a les explotacions agràries de la Vall del Tenes

Una de les principals problemàtiques amb que s'ha trobat el sector darrerament és la falta de mà d'obra especialitzada en mecànica agrícola, així com la necessitat d'ús de maquinària molt cara que s'utilitza pocs dies a l'any. En moltes explotacions hi ha augments de feina en què es necessita personal temporal que tingui un mínim de coneixements agraris.

Per apropar i compartir els recursos i infraestructures disponibles a les necessitats de les explotacions es proposen les següents accions proposades:

ACCIÓ 5.1. Creació d'un parc de maquinària i infraestructures agràries conjunt

ACCIÓ 5.2. Creació d'una borsa de treball específica del sector agrari

ACCIÓ 5.3. Difondre la formació que s'imparteix a Catalunya sobre temes d'especialització agrícola**LÍNIA ESTRATÈGICA 6: Adaptar l'agricultura de la Vall del Tenes als efectes del canvi climàtic**

El canvi climàtic esperat indica que en els propers anys s'espera una reducció de la pluviometria i un augment de les temperatures, a més d'increment dels fenòmens extrems que pot afavorir la proliferació de plagues, el risc d'inundacions, de risc d'incendi...

En conseqüència, un cop acceptats els riscos inherents al canvi climàtic, caldrà adaptar les explotacions agràries a aquest canvi. Les accions proposades són:

ACCIÓ 6.1. Realització d'un estudi detallat dels canvis esperats en els cultius de la Vall

ACCIÓ 6.2. Elaboració d'un Pla de millora, gestió i manteniment dels sistemes de reg a la Vall

ACCIÓ 6.3 - Aplicació de mesures senzilles per fer front al canvi climàtic

ACCIÓ 6.4. Promoure la utilització de tractaments fitosanitaris de baix impacte pel medi aquàtic i les estratègies de lluita biològica

ACCIÓ 6.5. Implantació de sistema agroforestals innovadors

ACCIÓ 6.6. Potenciar la gestió forestal com a activitat complementària i de reducció del risc d'incendi

LÍNIA ESTRATÈGICA 7: Millorar els sistemes de comercialització de productes agraris generats a la Vall

Actualment la comercialització dels productes agrícoles i ramaders els fa cada explotació de forma individualitzada. Aquest fet suposa que cada agricultor ha de dedicar temps a aquestes tasques i que difícilment es pot accedir a grans centres on es demana una regularitat en el servei. Les accions proposades en aquest sentit són:

ACCIÓ 7.1. Creació i difusió d'una marca de qualitat i confiança dels productes de la Vall del Tenes

ACCIÓ 7.2. Facilitar la comunicació entre productors, distribuïdors i comerços de la Vall

ACCIÓ 7.3. Promoure el consum de productes locals en menjadors escolars, residències de la tercera edat, centres sanitaris i menjadors d'empreses locals

ACCIÓ 7.4. Promoure el consum de productes locals en restaurants i bars locals

LÍNIA ESTRATÈGICA 8: Dinamitzar el sector agrícola a la Vall del Tenes

En aquesta línia s'engloben accions globals de dinamització agrícola, que són transversals al conjunt d'accions proposades i que es consideren necessàries perquè la majoria d'accions proposades puguin desenvolupar-se correctament.

ACCIÓ 8.1. Creació d'una cooperativa agrària d'abast de la Vall del Tenes

ACCIÓ 8.2. Creació d'un centre logístic d'emmagatzematge i distribució

ACCIÓ 8.3. Contractació d'un dinamitzador agrícola

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	1	Sensibilitzar i educar la població sobre la importància del sector agrícola a la Vall del Tenes
Acció	1.1	Elaboració d'un Programa de sensibilització agrícola a les escoles de la Vall

Temàtica
Agrària / Agroalimentària

Tipologia
Plans i programes específics

Objectiu

Aconseguir que des de la infància la població de la Vall valori la rellevància del sector agrari a la Vall

Descripció

La realització d'aquest acció s'ha de fonamentar en el fet que l'educació a les escoles és el pilar inicial a partir del qual s'ha de desenvolupar la sensibilització de la població sobre la gran importància que té l'agricultura i la ramaderia en el nostre món. Als aspectes de patrimoni cultural (material i immaterial), de manteniment del paisatge, de conservació de la biodiversitat o de la producció d'aliments, s'han de sumar el civisme i de respecte a la propietat privada, cosa que a vegades no es té en compte.

El Programa educatiu en aquesta matèria estarà format per activitats que s'incorporaran en els itineraris de les assignatures de Ciències de la Terra, Biologia/Geologia o Ciències de la Naturalesa, per als alumnes de ESO i Batxillerat i també per l'Educació Infantil i Primària. Es generarà material didàctic especialitzat en cada cas.

Aquest programa podrà ésser elaborat pel professorat que treballi a la Vall, a través del suport que pugui donar la Mancomunitat de la Vall del Tenes i els Ajuntaments. El programa s'ha d'incorporar en el treball educatiu habitual de les escoles bressol, escoles i instituts sense afectar-ne la programació reglada.

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	1	Sensibilitzar i educar la població sobre la importància del sector agrícola a la Vall del Tenes
Acció	1.2	Realització de portes obertes a la població per a donar a conèixer les explotacions agrícoles i ramaderes

Temàtica
Agrària / Agroalimentària

Tipologia
Executiu

Objectiu

Apropar el món agrari a la població en general com a consumidors de béns i serveis de la Vall i per a sensibilitzar-la

Descripció

L'acció s'emmarcaria en la iniciativa de "Benvinguts a pagès" de la Generalitat de Catalunya, però que s'ampliaria respecte a les 5 activitats que s'inclouen a la proposta actualment dins la Vall del Tenes.

A partir del cens d'activitats agrícoles, ramaderes i complementàries de la Vall es podria elaborar un llistat de potencials centres atractors de visitants, per així, confeccionar una proposta conjunta. La unió de les diferents activitats que volguessin participar en el projecte es podria realitzar a partir de rutes temàtiques.

Les activitats tindrien l'oportunitat d'obrir les portes a potencials futurs clients, ensenyar les feines pròpies del món rural i desfer mites i actituds poc cíviqes per al futur.

La iniciativa hauria de comptar amb la participació activa d'un ens supramunicipal, amb el suport dels Ajuntaments i les activitats participants, i podria incloure la subvenció de la Generalitat de Catalunya per a un Pla de foment del turisme. Els Plans de Foment Territorial del Turisme es financen gràcies als ingressos generats per l'Impost sobre les estades en establiments turístics (IET), i poden servir per: crear, rehabilitar i millorar infraestructures turístiques; recuperar o crear itineraris turístics; reconstruir senyalització turística existent o crear-ne de nova; adequar i millorar espais turístics; donar suport a la promoció d'iniciatives turístiques; i crear productes turístics innovadors que generin un model turístic competitiu, sostenible i de qualitat, entre d'altres. Els projectes que reben la subvenció s'han d'executar en els propers tres anys.

Acció Municipal Comuna

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	1	Sensibilitzar i educar la població sobre la importància del sector agrícola a la Vall del Tenes
Acció	1.3	Difusió de material didàctic informatiu entre els municipis de la Vall

Temàtica Agrària	Tipologia Executiu
Objectiu Reduir els actes incívics en zones d'explotacions agrícoles i ramaderes	
Descripció La mesura proposada implicaria l'edició de material didàctic i informatiu dedicat a reduir els actes vandàlics i incívics de les persones sobre els cultius: circulació motoritzada no permesa, trepitjada de camps, animals domèstics dins les finques... El material a editar podrien ser fulletons informatius (díptics o tríptics), a distribuir mitjançant les oficines d'atenció al ciutadà dels 4 ajuntaments, així com la col·locació de cartells informatius en punts estratègics i camins rurals importants de la Vall.	

Acció Municipal Comuna

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	2	Reduir els danys cinegètics provocats en les collites de la Vall
Acció	2.1	Afavorir les activitats cinegètiques en l'àmbit dels quatre municipis d'estudi

Temàtica Agrària	Tipologia Instruments jurídics, econòmics i organitzatius
Objectiu Reduir els danys produïts als cultius degut a la fauna salvatge mitjançant instruments organitzatius	
Descripció Actualment a la Vall del Tenes, la cacera està distribuïda de la següent forma: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bigues i Riells: vedat de la Societat de Caçadors de Bigues i Riells (matrícula B-10051) ▪ Lliçà d'Amunt: vedat de la Societat de Caçadors "L'Esquirol Petit" (matrícula B-10103) ▪ Lliçà de Vall: no es pot caçar en tot el terme, Zona de Seguretat Declarada (codi B-ZS071) ▪ Santa Eulàlia: vedat de la Societat de Caçadors de Santa Eulàlia de Ronçana (matrícula B-10052) S'haurien de convocar, per part d'òrgans municipals, reunions de coordinació entre les societats de caçadors i propietaris d'explotacions agrícoles i ramaderes per detectar les problemàtiques vinculades a la fauna salvatge. Aquestes reunions que caldria convocar a l'inici de la temporada de caça, s'haurien d'intensificar en èpoques de recol·lecció de collites o en períodes més sensibles per a l'agricultura. En aquestes reunions caldrà determinar la necessitat de fer guaites i la seva localització, demanar autoritzacions excepcionals de caça i planificar la cacera d'una forma més conjunta.	

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	3	Millorar la rendibilitat agrària de les explotacions presents a la Vall del Tenes
Acció	3.1	Potenciar una gestió conjunta dels conreus a la Vall, amb especial atenció a l'horta
Temàtica Agrària / Agroalimentària		Tipologia Plans i programes específics
Objectiu Disposar d'uns objectius comuns de rendibilitat agrícola pel conjunt de la Vall		
Descripció La gestió de les zones agrícoles pel conjunt de la Vall del Tenes s'hauria de fer des d'una visió conjunta que involucrés a tots els actors vinculats: agricultors, ramaders, propietaris, agroalimentàries, administracions, cooperatives. La iniciativa hauria d'estar encapçalada per un ens supramunicipal, com és el cas de la Mancomunitat, que coordinés a tots els agents. Aquesta gestió conjunta hauria de contemplar els processos de producció, elaboració/transformació, distribució i comercialització Per exemple, la saturació de mercat que pot aparèixer en les explotacions hortícoles a la Vall s'hauria d'evitar, potenciant la producció de menys varietats/explotació i fent més eficient la producció, pensant en el global de les explotacions. És necessària la contractació d'una persona amb experiència i formació agrària, que faci aquesta funció de coordinació, que planifiqui les necessitats de conreus, segons potencialitats de comercialització, fent propostes de quines varietats i quantitats interessa plantar en les diferents explotacions. Aquesta persona es podria contractar a través d'un Pla d'Ocupació del SOC i seria la persona encarregada de reunir a una mateixa taula els agents per traçar una estratègia de gestió comuna. El present Estudi de Dinamització Agrícola i el Pla Estratègic que se'n deriva seria el punt de partida necessari per iniciar el procés.		

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	3	Millorar la rendibilitat agrària de les explotacions presents a la Vall del Tenes
Acció	3.2	Introducció de nous cultius que proporcionin una major rendibilitat econòmica
Temàtica Agrària / Agroalimentària		Tipologia Estudis
Objectiu Diversificar el sector agrícola de la Vall dominat pels cereals i farratges amb poc valor afegit a través de nous cultius o millora dels existents		
Descripció El sector agrícola de l'àmbit d'estudi es caracteritza per una baixa diversificació dels cultius que ha de competir cada vegada més en un mercat amb preus fluctuants però amb tendència a la baixa. Per tant, és necessari cercar nous cultius o varietats que permetin un valor afegit al producte. Els conreus extensius de cereals i farratges tenen una rendibilitat econòmica molt baixa i depenen en gran part de les subvencions de la DUN. Cal prendre com a model iniciatives reeixides com són les plantes aromàtiques (Parc de les Olors a Santa Eulàlia) o en procés d'implementació com és el llúpol (Clúster la Cervesa Artesana a Lliçà d'Amunt), o varietats que ja es cultiven però en poques quantitats (p.e. espelta, mongeta del ganxet i varietats d'horta locals). Seria necessari estudiar també la potenciació dels cultius d'hivern en el sector hortícola, buscant noves varietats. Els conreus experimentals es podrien implementar a partir del conveni entre administracions i centres de recerca o universitats (per exemple, a Caldes de Montbui hi ha l'IRTA de Torre Marimon).		

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	3	Millorar la rendibilitat agrària de les explotacions presents a la Vall del Tenes
Acció	3.3	Afavorir el cultiu de varietats locals antigues més adaptades que aportin un valor afegit
Temàtica Agrària / Agroalimentària/Agroforestal		Tipologia Instruments jurídics, econòmics i organitzatius
Objectiu Diversificar el sector agrícola de la Vall dominat pels cereals i farratges amb poc valor afegit a través de cultius antics		
Descripció La comarca del Vallès Oriental ha estat un territori de gran tradició agrícola. Actualment, aquesta activitat s'està revitalitzant gràcies a la feina de diverses associacions i col·lectius que treballen per a la recuperació de les varietats locals i a favor d'una major diversitat agrícola. Així, destaquen iniciatives com la de l'Associació Agroecològica de Gallecs o la consolidació del grup conservacionista Llavors Orientals a través del seu projecte de Banc de Llavors del Vallès Oriental (Museu de Ciències Naturals de Granollers). L'acció consistiria en el suport tècnic i logístic per part de les administracions a les iniciatives presents en el territori i es podria inscriure en un projecte que pugui inscriure les varietats locals al Catàleg de varietats locals d'interès agrari de Catalunya.		

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	3	Millorar la rendibilitat agrària de les explotacions presents a la Vall del Tenes
Acció	3.4	Estendre l'agricultura i ramaderia ecològica per la Vall del Tenes a fi d'obtenir un producte de major qualitat
Temàtica Agrària / Agroalimentària		Tipologia Plans i programes específics
Objectiu Anar reconvertint l'agricultura tradicional de la Vall a una agricultura ecològica més respectuosa amb el medi		
Descripció Les actuacions que caldria implementar són l'elaboració d'un Pla d'Agroamaderia Ecològica a la Vall del Tenes, que amb un període de 5 anys vagi reconvertint el model d'explotació agrària actual cap a un d'ecològic. Les dades actuals de superfície agrícola ecològica són encara molt baixes i el tràmits al que s'han d'enfrontar els titulars de les explotacions encara són feixucs, amb la qual cosa, el Pla hauria d'anar acompanyat d'actuacions d'assessorament i seguiment dels particulars que es vulguin acollir al règim ecològic. De la mateixa forma, les explotacions ramaderes que volguessin incorporar-se dins la planificació del Pla haurien de rebre ajudes des del promotor del Pla.		

Acció Municipal Comuna

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	3	Millorar la rendibilitat agrària de les explotacions presents a la Vall del Tenes
Acció	3.5	Flexibilització de la normativa urbanística per facilitar la instal·lació d'activitats agràries, la recuperació de conreus i activitats agràries complementàries.
Temàtica Agrària / Agroalimentària		Tipologia Instruments jurídics, econòmics i organitzatius
Objectiu Incrementar la rendibilitat econòmica de les explotacions agràries mitjançant altres activitats		
Descripció Els 4 ajuntaments per separat hauran d'estudiar el seu planejament general per tal d'adaptar-lo a les últimes disposicions de la normativa urbanística vigent. El planejament a modificar, si s'escau, hauria d'evitar obstaculitzar el desenvolupament d'altres activitats complementàries vinculades a l'agricultura i ramaderia: obradors artesanals, activitats turístiques o activitats de lleure relacionades amb la natura. Paral·lelament, s'ha detectat el fre a la transformació de sòls forestals a agrícoles, mitjançant el procediment de les rompudes (recuperació d'antics conreus, a través de la tala arreu dels arbres, moviments de terres i construcció de marges), degut a l'excessiva regulació urbanística. El procediment de rompudes, que ja ve regulat per la Llei Forestal Catalana, i vigilada pel Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació (o el Centre de la Propietat Forestal dins de plans forestals), hauria d'ésser un tràmit permès sense impediments urbanístics excessius. La normativa urbanística d'alguns municipis condiona les rompudes forestals per a fer nous conreus a que aquestes estiguin contemplades i aprovades en un instrument d'ordenació forestal IOF). Aquest fet fa que moltes finques petites, amb poca superfície forestal, que difícilment poden disposar d'aquest IOF, no puguin ampliar la superfície de conreu.		

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	4	Incrementar i rehabilitar les explotacions agràries abandonades
Acció	4.1	Conèixer les finques amb potencialitat agrícola
Temàtica Agrària / Agroalimentària		Tipologia Estudis
Objectiu Facilitar la recuperació de les finques amb potencialitat agrícola		
Descripció A l'apartat 4.3 del present Estudi s'han detectat unes 632 Ha de superfície en sòl no urbanitzable de la Vall amb potencialitat agrícola. Això vol dir que té unes pendents i una legislació urbanística favorable per a al seu cultiu. Aquestes xifres, amb les dades disponibles i que no han pogut ésser comprovades "in situ" requereixen d'un estudi més detallat. L'estudi que es proposa hauria d'identificar les referències cadastrals de tots aquests sòls amb potencialitat agrícola, sobretot d'aquelles terrenys que estan abandonats o que tenen unes cobertes de sòl adequades per a que una petita inversió els converteixi en conreables. A partir d'aquí caldrà localitzar els propietaris/ies d'aquests terrenys a fi d'incentivar-los a que els tornin a conrear o bé que els arrendin a agricultors que necessitin més superfície agrícola o a nous agricultors		

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	4	Incrementar i rehabilitar les explotacions agràries abandonades
Acció	4.2	Elaboració d'un catàleg d'infraestructures agrícoles i ramaderes fora d'ús

Temàtica Agrària / Agroalimentària	Tipologia Estudis
--	-----------------------------

Objectiu

Incorporar les infraestructures agràries en una borsa específica per a la seva reactivació

Descripció

L'acció consistiria en la creació d'un catàleg d'edificacions i infraestructures agrícoles i ramaderes que puguin estar fora d'ús. Llavors, els propietaris que volguessin les podrien incorporar a una Borsa d'Infraestructures Agràries per a la seva reutilització per part d'altres persones.

El catàleg hauria d'identificar la situació, usos històrics, actuals i futurs, característiques, accessos i d'altra informació d'interès... necessària per a la seva incorporació a la Borsa. Estem parlant d'antics coberts, granges, infraestructures de reg, maquinària agrícola, sitges, hivernacles o qualsevol edifici o instal·lació que pugui necessitar una explotació.

Aquest catàleg no caldria que tingués tramitació urbanística i es podria inserir dins la informació disponible per part de la Mancomunitat de la Vall. Cal tenir en compte que l'Ajuntament de Santa Eulàlia de Ronçana ja va realitzar un Banc de Recursos Agrícoles d'aquest tipus i caldria estendre-ho per la resta de municipis.

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	4	Incrementar i rehabilitar les explotacions agràries abandonades
Acció	4.3	Promoció d'acords de custòdia agrària entre titulars de terrenys i edificis i agricultors

Temàtica Agrària / Agroalimentària	Tipologia Instruments jurídics, econòmics i organitzatius
--	---

Objectiu

Reactivar parcel·les agrícoles abandonades de la Vall del Tenes

Descripció

Aquesta mesura complementaria el coneixement d'aquelles finques abandonades amb potencialitat agrícola i permetria: (1) reactivar parcel·les abandonades, (2) fomentar la biodiversitat natural i cultivada, (3) donar oportunitats a nous agricultors, (4) millorar l'estat de zones agrícoles i forestals a través del paisatge actiu, i (5) prevenir incendis forestals.

Els acords de custòdia, que hauria de promoure un ens supramunicipal com és la Mancomunitat, tindria com a actors:

- **Propietari:** cedeix o arrenda les terres o edificis abandonats i té la obligació de respectar l'acord i col·laborar en processos de gestió (per exemple, demanant ajuts). Els seus beneficis són la preservació de patrimoni, increment de valor patrimonial, reconeixement social i reducció del risc d'incendis.
- **Agricultor:** és la persona que recupera i treballa les terres abandonades, complint amb l'acord i duent a terme pràctiques ecològiques si és possible. D'aquesta forma, aporta valor afegit al seu producte, es reconeix socialment i pot incrementar la seva superfície agrícola pròpia.
- **Mancomunitat:** exerceix de mediador en el procés i facilita el contacte entre propietari i agricultor i assessora a ambdues parts. El benefici per la Mancomunitat i els municipis és l'increment de biodiversitat, manteniment de paisatge, dinamització agrícola, reducció d'incendis i foment de l'agricultura ecològica.

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	4	Incrementar i rehabilitar les explotacions agràries abandonades
Acció	4.4	Fomentar projectes de Responsabilitat Social Corporativa entre empreses i agricultors o titulars de terrenys
Temàtica Agrària / Agroalimentària / Canvi Climàtic		Tipologia Projectes i obres
Objectiu Animar a empreses i indústries de la Vall del Tenes en projectes de RSC ambientals.		
Descripció Aquesta acció hauria de prendre com a exemple el projecte de RSC BioDeVaTe emprès l'any 2009 pel Parc de les Olors i l'empresa Provital Group, per obtenir matèria primera de plantes aromàtiques autòctones de la mediterrània, de cultiu ecològic i de proximitat, totalment traçables, amb un sistema de cultiu sostenible. A més, amb aquest projecte s'ha promogut el coneixement de la diversitat botànica del territori a través de visites concertades a les zones de cultiu de col·legis i altres associacions relacionades amb la temàtica. Es pot definir la RSC com "la voluntat de les organitzacions d'incorporar consideracions socials i ambientals en la seva presa de decisions i retre comptes pels impactes de les seves decisions i activitats en la societat i el medi ambient. Això implica un comportament transparent i ètic que contribueixi al desenvolupament sostenible, complir amb la legislació aplicable i que sigui coherent amb la normativa internacional de comportament. També implica que la responsabilitat social estigui integrada a tota l'organització, s'incorpori en les seves relacions i tingui en compte els interessos de les parts interessades" (norma ISO26000:2010). Les iniciatives que es duguin a terme podrien incorporar les relacions d'aquestes amb el segrest d'emissions de gasos d'efecte hivernacle produït per l'agricultura o els efectes d'adaptació sobre el canvi climàtic. Una de les accions proposades i que quadraria molt dins la RSC és la implantació de sistemes agroforestals innovadors.		

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	5	Apropar els recursos tècnics i humans especialitzats a les explotacions agràries de la Vall del Tenes
Acció	5.1	Creació d'un parc de maquinària i infraestructures agràries conjunt
Temàtica Agrària		Tipologia Instruments jurídics, econòmics i organitzatius
Objectiu Permetre l'accés a mitjans tècnics agrícoles a tots els agricultors		
Descripció A l'actualitat hi ha tot una sèrie de joves agricultors o emprenedors del sector agrícola que no poden mantenir o iniciar la seva activitat degut als costos d'inversió que suposa la compra de maquinària. Tanmateix, el lloguer de maquinària és possible però a uns preus massa elevats per a què un petit agricultor en tregui rendibilitat. A més moltes activitats necessiten d'una maquinària especialitzada, molt costosa, i que sols es fa servir uns dies a l'any. En conseqüència, es proposa una compra mancomunada de maquinària i infraestructura agrícola, que pugui ésser utilitzada per totes les explotacions.		

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	5	Apropar els recursos tècnics i humans especialitzats a les explotacions agràries de la Vall del Tenes
Acció	5.2	Creació d'una borsa de treball específica dels sector agrari

Temàtica Agrària / Agroalimentària	Tipologia Instruments jurídics, econòmics i organitzatius
--	---

Objectiu

Incrementar la mà d'obra vinculada al sector agrari des de l'estabilitat i la qualitat laboral

Descripció

Amb la possibilitat d'incrementar la superfície de sòl agrícola i de dinamitzar el sector agrari, l'altra vessant que caldria cobrir són els recursos humans. Aquest fet és important perquè si una explotació té terrenys, maquinària i infraestructures, però no té persones que hi vulguin treballar, no pot tirar endavant.

Moltes explotacions tenen puntes de treball que necessiten cobrir amb temporers. Molts cops resulta difícil trobar personal capacitat per a cobrir aquestes puntes de treball

L'acció consistiria a crear una borsa de treball d'ofertes i demandes d'ocupació, que es podria anunciar mitjançant web i que hauria de ser un punt de trobada entre titulars o propietaris d'explotacions i treballadors disposats a treballar en el món agrari. Com qualsevol altra portal de cerca de feina hauria d'incorporar l'enllaç a ofertes ja existents del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya (SOC) o similars. Aquest portal de feina podria ser dinamitzat des de la mateixa Mancomunitat de la Vall del Tenes amb l'ajuda d'un treballador provinent de Plans d'Ocupació.

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	5	Apropar els recursos tècnics i humans especialitzats a les explotacions agràries de la Vall del Tenes
Acció	5.3	Difondre la formació que s'imparteix a Catalunya sobre temes d'especialització agrícola

Temàtica Agrària / Agroalimentària	Tipologia Instruments jurídics, econòmics i organitzatius
--	---

Objectiu

Augmentar la formació especialitzada en el sector agrari per incrementar la seva competitivitat

Descripció

Aquesta acció consistiria a fer participants al personal que treballi en explotacions agràries de les activitats formatives que es realitzen al llarg del territori català. Són cursos sobre mecànica agrícola, fitosanitaris, regs o d'altres temàtiques d'interès per al sector. La difusió a través de la pàgina web de la Mancomunitat o per una llista de correu electrònic seria la forma més habitual d'executar-ho.

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	6	Adaptar l'agricultura de la Vall del Tenes als efectes del canvi climàtic
Acció	6.1	Realització d'un estudi detallat dels canvis esperats en els cultius de la Vall

Temàtica Canvi Climàtic	Tipologia Estudis
-----------------------------------	-----------------------------

Objectiu

Determinar els cultius susceptibles de ser recuperats o mantinguts a la Vall del Tenes i les noves oportunitats que obre el canvi climàtic.

Descripció

L'estudi d'adaptació climàtica que es proposa hauria d'analitzar les implicacions del canvi climàtic a l'agricultura de la Vall del Tenes a partir d'una modelització climàtica d'implantació de cultius, tot i comparant l'escenari actual amb un escenari futur (2030-2050).

El canvi climàtic podria ser un esperó per canviar l'economia agrària actual, actualment centrada en els cereals i els farratges. Pot haver altres factors que condicionin aquests canvis, com la millora dels sistemes de reg, però almenys es fa necessari conèixer quines són les modificacions que es produiran derivades del clima.

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	6	Adaptar l'agricultura de la Vall del Tenes als efectes del canvi climàtic
Acció	6.2	Elaboració d'un Pla de millora, gestió i manteniment dels sistemes de reg a la Vall

Temàtica Canvi Climàtic	Tipologia Plans i programes específics
-----------------------------------	--

Objectiu

Planificar l'adaptació dels cultius davant l'augment de les temperatures

Descripció

Amb la base del Pla de Regadius de Catalunya 2008-2020, actualitzant-ne les previsions si és necessari, caldria elaborar un Pla de millora dels sistemes de regadiu a l'àmbit de la Vall.

La incertesa en la reducció de recursos i la seva variabilitat, fan que l'estratègia fonamental dels regadius front al canvi climàtic sigui l'adaptació, plantejant l'adaptabilitat a diferents situacions de dèficit, i per tant disminuint el sostre de reg i augmentant l'elasticitat en la demanda. Aquesta estratègia, es complementària a la definida en relació a l'ús de l'aigua, i presenta diverses actuacions per als regadius:

- Disminució del sostre de reg, en base a les modernitzacions, augmentant l'eficiència, apropant-la a la potencial.
- Elasticitat en el sostre de reg, per adaptar-se a fluctuacions en la disponibilitat d'aigua, i en conseqüència:
 - Pressurització de la xarxa, amb l'objectiu de permetre disminucions graduals de dotacions de forma equilibrada en el conjunt dels regadius.
 - Aposta pel reg de suport, com element més tolerant a la reducció d'aportació d'aigua.

Tanmateix, el Pla hauria de portar aparellat un Pla de gestió i manteniment de la xarxa de canals pluvials i de desguàs, que permeti garantir la seva capacitat enfront de l'augment del risc d'inundabilitat.

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	6	Adaptar l'agricultura de la Vall del Tenes als efectes del canvi climàtic
Acció	6.3	Aplicació de mesures senzilles per fer front al canvi climàtic

Temàtica Canvi Climàtic	Tipologia Accions
-----------------------------------	-----------------------------

Objectiu

Aplicar mesures per planificar els projectes de custòdia per adaptar-se al canvi climàtic

Descripció

Les mesures que es proposen són:

- Aplicar millores en les pràctiques agrícoles: estratègies de conservació de l'aigua del sòl i emmagatzematge en basses superficials, incorporació de carboni al sòl, rotacions de cultius i tècniques d'agricultura de precisió en el reg.
- Impulsar el reg de suport en moments de màxima sequera (ex: vinya, olivera, etc.).
- Millorar la gestió de l'aigua amb captacions per retenir l'aigua de pluja.
- Revisar la zona de plantació del cultiu: zones més humides, menys exposades a les radiacions, densitat de plantació, etc.
- Emprar tecnologies predictives per fer front a les eventualitats: meteorologia (fins i tot amb aparells propis com pluviòmetres, etc.) o altres serveis que informin de l'aigua que es pot utilitzar per regar (ex. Ruralcat), o que avisen si les collites s'avancen o retarden (ex. Fenocat).
- Reduir la mecanització del sòl per conservar la fertilitat d'aquest i evitar la desertificació i / o desertització.
- Cultivar varietats més adaptades a les noves condicions climatològiques, especialment a majors temperatures i sequera: plantes amb menys fulles que no evapotranspiren tant, varietats que brollin abans, que capturin millor l'aigua del sòl, de cicle més llarg per contrarestar l'acceleració del desenvolupament per majors temperatures, etc.
- Recuperar varietats locals de cultiu i races autòctones de bestiar que poden resistir millor a la sequera i altes temperatures.
- Canviar les dates de plantació dels cultius per respondre al canvi climàtic.
- Avaluar el desplaçament del cultiu en altitud i cap a latituds més elevades buscant temperatures més fredes. Aquest desplaçament ha de ser avaluat, ja que a l'efecte directe del canvi climàtic sobre una determinada zona es pot unir la pèrdua de competitivitat davant d'altres i accelerar el procés de transformació i abandonament de l'activitat agrícola en zones sensibles.

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	6	Adaptar l'agricultura de la Vall del Tenes als efectes del canvi climàtic
Acció	6.4	Promoure la utilització de tractaments fitosanitaris de baix impacte pel medi aquàtic i les estratègies de lluita biològica

Temàtica Canvi Climàtic	Tipologia Instruments jurídics, econòmics i organitzatius
-----------------------------------	---

Objectiu

Reduir l'impacte ambiental de l'increment de plagues que pot ocasionar el canvi climàtic

Descripció

Es tractaria d'afavorir un dels fonaments de la producció integrada a la Vall, la minimització de la utilització de pesticides tradicionals per d'altres amb baix impacte.

S'inclourien una àmplia gamma de possibilitats d'actuació.

- Realitzar activitats formatives específiques.
- Impulsar la creació d'un equip tècnic especialista per tal d'assessorar els pagesos.
- Fer campanyes de promoció d'aquestes produccions.
- Impulsar de forma específica el Control Integrat de plagues a través de, per exemple, l'Agrupació de Defensa Vegetal de la Cooperativa Agrària Comarcal del Vallès SCCL (Les Franqueses).
- Fomentar la constitució d'agrupacions de pagesos interessats en la pràctica de la producció integrada.

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	6	Adaptar l'agricultura de la Vall del Tenes als efectes del canvi climàtic
Acció	6.5	Implantació de sistemes agroforestals innovadors

Temàtica Agrària / Canvi Climàtic	Tipologia Estudis
---	-----------------------------

Objectiu

Substituir part del cultius de cereals en extensiu per un sistema que combini l'aprofitament de cereals amb altres productes i que sigui més compatible amb les noves condicions climàtiques

Descripció

Els conreus extensius de cereals i farratges tenen una rendibilitat econòmica molt baixa i depenen en gran part de les subvencions de la DUN. A més, són pràctiques molts cops força agressives amb el terreny.

Es proposa la implantació d'un sistema agroforestal innovador, el qual preveu intercalar conreus agrícoles entre les línies de plantació d'espècies forestals (preferentment frondoses nobles) o conreus llenyosos, com oliveres o ametllers. Tant els conreus tradicionals com els conreus amb d'altres finalitats (de tipus energètiques, aromàtiques, medicinal, etc.) es poden fer amb aquesta tècnica. Per tant, el sistema agroforestal presenta múltiples avantatges:

- Incrementa l'eficiència en l'ús de l'aigua ja que la disposició dels arbres de forma lineal i a favor del pendent del terreny fa que es pugui acumular humitat a les arrels de la planta; aquesta aigua estarà també disponible pel conreu. S'aconsella utilitzar arbres caducifolis, aquests aporten les condicions d'ombra necessàries per evitar una excessiva evapotranspiració del cultiu en èpoques estivals; mentre que a la tardor perden les fulles assegurant la màxima captació de llum.
- Redueixen el risc d'erosió dels sòls amb l'escolament de sediments i contaminants, mentre que mantenen els nutrients i adobs en els camps.
- Les arrels actuen com a filtre de manera que impedeixen l'evacuació i la pèrdua de nitrogen útil per al cultiu. D'una banda, s'obtenen productes derivats del sistema de producció agrària escollit i, d'altra banda, es podrà obtenir fusta de qualitat de la plantació de frondoses nobles.
- Incrementen la producció global de la unitat de gestió tot i la ocupació del sòl per l'arbre.
- Contribueixen en la millora del valor ambiental i paisatgístic.

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	6	Adaptar l'agricultura de la Vall del Tenes als efectes del canvi climàtic
Acció	6.6	Potenciar la gestió forestal com a activitat complementària i de reducció del risc d'incendi

Temàtica Agrària / Canvi Climàtic	Tipologia Plans i programes específics
---	--

Objectiu

Potenciar la redacció de Plans de Gestió Forestal a fi de potenciar la gestió silvícola que redueixi el risc d'incendi i planifiqui la recuperació de conreus

Descripció

La majoria d'explotacions que tenen associada superfície forestal, als darrers anys no han fet cap tipus de gestió d'aquest tipus, degut al seu baix rendiment econòmic. No obstant això, interessaria fer una gestió encaminada a la reducció de la biomassa combustible acumulada per a reduir el risc d'incendi, que segons previsions de canvi climàtic seran més alt en els propers anys.

A més, la normativa urbanística d'alguns municipis condiona la possibilitat de transformar terrenys forestal a conreus a la necessitat de disposar d'un Instrument d'ordenació forestal (IOF).

La redacció d'aquests IOF es molt costosa per a petites propietats, a més la gestió de cara a la prevenció d'incendis cal plantejar-la de forma conjunta. Per aquest motiu, es proposa la Redacció d'un Pla Tècnic de Gestió i Millora Forestal conjunt de tota la Vall, on es proposi una gestió encaminada a la reducció dels risc d'incendi i la recuperació de conreus que puguin ajudar a aquesta prevenció.

Aquests projectes són subvencionats al 80% pel Centre de la propietat forestal i els ha de sol·licitar una associació de propietaris forestals. A la Vall del Tenes es podria aprofitar l'associació de propietaris forestals de la Vall del Tenes.

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	7	Millorar els sistemes de comercialització de productes agraris generats a la Vall
Acció	7.1	Creació i difusió d'una marca de qualitat i confiança dels productes de la Vall del Tenes
Temàtica Agrària / Agroalimentària		Tipologia Instruments jurídics, econòmics i organitzatius
Objectiu Valoritzar els productes agrícoles i ramaders locals		
Descripció A l'àmbit d'estudi ja fa anys que s'han anat establint iniciatives que ressalten les qualitats dels productes fets a la Vall del Tenes. Un exemple emblemàtic és l'Espai Rural de Gallecs, que comercialitza els seus productes de proximitat a través de l'Associació Agroecològica de Gallecs sota la marca de "Producte de Gallecs", a més, d'acollir la seu del Convivium Slow Food Vallès Oriental, des de l'any 2008. A l'àmbit d'estudi s'hi cultiva la mongeta del ganxet, amb Denominació d'Origen Protegida (segons ORDRE AAM/18/2012, de 7 de febrer i REGLAMENT d'execució (UE) núm. 1376/2011 de la Comissió de 20 de desembre de 2011), però també d'altres varietats tradicionals d'horta úniques a Catalunya. També s'ha fet molta difusió de productes locals en fires com: la Fira del Tomàquet, Fira de l'Oli o la Fira "Lliga't a la terra", en les que s'intenta donar rellevància a les varietats locals. La creació d'una Marca Vall del Tenes que es pugui difondre dins la Xarxa de Productes de la Terra ha de ser una acció contínua que permeti el coneixement del territori i els seus productes. L'ús de les xarxes socials d'esdeveniments i activitats que es facin a la Vall és una tasca que podria ésser suportada per la Mancomunitat. Cal crear un segell de qualitat amb la marca Vall del Tenes.		

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	7	Millorar els sistemes de comercialització de productes agraris generats a la Vall
Acció	7.2	Facilitar la comunicació entre productors, distribuïdors i comerços de la Vall del Tenes
Temàtica Agrària / Agroalimentària		Tipologia Instruments jurídics, econòmics i organitzatius
Objectiu Crear els instruments necessaris per facilitar la interrelació entre els productors, distribuïdors i comerços		
Descripció En aquests moments, la venda de productes d'horta es fa de forma directa per part d'alguns agricultors, amb el perill de saturació de mercat pels petits productors. Els grans productors, en canvi, venen directament a grans centres comercials o distribuïdors com Mercabarna o Mercavallés. Els cereals, per la seva banda, es venen a cooperatives fora de la Vall o a farineres, i els fruits secs es comercialitzen, en part, amb venda directa, i, en gran part, a cooperatives de les Comarques Tarragonines. Cas a part mereix la carn i ous produïda en les granges, que té molta sortida entre les carnisseries i botigues locals. Per altra banda, a la Vall s'han localitzat diverses empreses especialitzades en elaboració i distribució de productes alimentaris i, en concret, de productes ecològics, que actualment no tenen tractes amb cap de les explotacions agrícoles enquestades. També hi ha dins l'àmbit d'estudi grans superfícies comercials com Caprabo i Bon Preu, que han apostat fort per la comercialització de productes locals.		

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	7	Millorar els sistemes de comercialització de productes agraris generats a la Vall
Acció	7.3	Promoure el consum de productes locals en menjadors escolars, establiments per a la tercera edat o empreses locals

Temàtica Agrària / Agroalimentària	Tipologia Instruments jurídics, econòmics i organitzatius
--	---

Objectiu

Aportar una alimentació saludable als menjadors locals i donar a conèixer un producte de proximitat

Descripció

Aquesta acció hauria de continuar i ampliar l'àmbit d'actuació que va emprendre l'Ajuntament de Santa Eulàlia de Ronçana l'any 2008 amb el Projecte DINA'M.

L'objectiu d'aquest projecte se centrava en subministrar productes ecològics als centres educatius. Tot i que un principi va funcionar, posteriorment va quedar aparcad. Caldria rescatar aquest projecte i fer-lo extensiu als 4 municipis de la Vall i ampliar el camp d'acció a residències i empreses oferint, a part de productes ecològics, productes locals de qualitat.

Dins l'àmbit d'estudi es detecten potencials centres d'alimentació saludable:

- **Menjadors escolars:** Bigues i Riells (Institut Maria de Bell-lloc, Escola el Colomer, Escola El Turó, Escola Bressol La Puput), Lliçà d'Amunt (Institut de Lliçà, Escola de Lliçà d'Amunt, Institut Hipàtia d'Alexandria, Escola Bressol Nova Espurna), Lliçà de Vall (Escola els Vinyals, Escola Bressol els Ninots, Institut el Vern, Escoles les Llisses) i Santa Eulàlia de Ronçana (Escola Ronçana, Institut la Vall de Tenes, Llar d'infants l'Alzina).
- **Establiments i serveis a la gent gran:** Bigues i Riells (Llar Residència Els Saulons), Lliçà d'Amunt (Centre Residencial Bell Indret), Lliçà de Vall (Bonavista) i Santa Eulàlia de Ronçana (Residència La Vall i Llar d'Avis Santa Eulàlia).
- **Empreses locals:** la Vall té moltes empreses distribuïda pels 4 municipis, algunes de les quals disposen de menjador propi.
- **Restauració:** establiments de restauració que moltes vegades coneixen el producte local.

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	7	Millorar els sistemes de comercialització de productes agraris generats a la Vall
Acció	7.4	Promoure el consum de productes locals en restaurants i bars

Temàtica Agrària / Agroalimentària	Tipologia Instruments jurídics, econòmics i organitzatius
--	---

Objectiu

Aportar una alimentació saludable als restaurants i bars locals i donar a conèixer un producte de proximitat

Descripció

A la comarca ja hi ha alguns restaurants que utilitzen productes locals, que els adquireixen directament de les explotacions agrícoles. No obstant això, aquesta pràctica no està generalitzada i només 4 explotacions subministren actualment a restaurants directament.

A la Vall del Tenes es comptabilitzen més de 40 establiments de restauració, per tant, és un sector important on poder comercialitzar part de la producció agrícola local.

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	8	Dinamització del sector agrícola
Acció	8.1	Creació d'una cooperativa agrària conjunta de la Vall del Tenes
Temàtica Agrària / Agroalimentària		Tipologia Instruments jurídics
Objectiu Promocionar la gestió i comercialització conjunta		
Descripció En les línies estratègiques anteriors es proposa una sèrie d'actuacions de difícil realització si no s'aconsegueix un associacionisme entre les explotacions agràries. Per aquest motiu, es proposa la creació d'una cooperativa de productors i distribuïdors, on també hi hagi consumidors potencials com comerços, restaurants i altres equipaments, que s'encarregui de gestionar la comercialització dels productes de forma conjunta, a fi d'oferir un major ventall de productes, i garantir un subministrament de qualitat i continuat en el temps. L'associacionisme productiu permetria als agricultors no haver de dedicar tant de temps a la comercialització dels productes i a tràmits i poder dedicar-se més al cultiu. A part, permetria a l'agricultor especialitzar-se en pocs cultius, amb el que s'aconseguiria un major rendiment i una menor necessitat d'instal·lacions d'emmagatzematge i maquinària. Aquesta cooperativa també seria l'encarregada de gestionar el banc de terres (proposat en l'acció 4.3) i el banc de maquinària (proposat en l'acció 4.2).		

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	8	Dinamització del sector agrícola
Acció	8.2	Creació d'un centre logístic d'emmagatzematge i distribució
Temàtica Agrària / Agroalimentària		Tipologia Projectes i Obres
Objectiu Crear un espai que sigui el centre de distribució dels productors de la cooperativa		
Descripció És necessari la creació d'un centre logístic de comercialització conjunta de la Vall, amb l'objectiu de: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poder accedir a les grans superfícies comercials i altres clients finals, on els agricultors puguin aportar els seus productes i des d'aquí distribuir-los. Des d'aquest centre s'ha de fer una gestió global de les terres a fi d'assegurar un subministrament continuat i de qualitat dels diferents productes comercialitzats. ▪ Aquest centre de distribució també facilitaria l'accés de nous agricultors al mercat, sense necessitat de fer inversions econòmiques tant fortes. L'Ajuntament de Lliçà d'Amunt disposa de les naus de Can Malé (antiga Biokit) que, en part, ja ha cedit al Clúster de la Cervesa Artesana, que s'ha mostrat disposat a afavorir i dinamitzar el sector agrícola de la Vall. Caldria entablir negociacions amb l'Ajuntament de Lliçà d'Amunt a fi que cedís part d'aquest espai per crear aquest centre logístic mancomunat associat a la cooperativa de productors agarris de la Vall del Tenes. Un altre possible local de distribució seria recuperar el local que el sindicat agrari de Santa Eulàlia de Ronçana té cedit a la policia local del municipi.		

Acció Supramunicipal

PLA ESTRATÈGIC DE DINAMITZACIÓ AGRÍCOLA DE LA VALL DEL TENES

Línia Estratègica	8	Dinamització del sector agrícola
Acció	8.3	Contractar un dinamitzador agrícola
Temàtica Agrària / Agroalimentària		Tipologia Instruments jurídics
Objectiu Disposar d'un tècnic agrícola encarregat del funcionament de la cooperativa i del Centre Logístic de distribució		
Descripció Per a poder fer efectiu el projecte d'associacionisme per a la gestió conjunta i la creació d'un centre logístic de distribució serà necessària la contractació d'un dinamitzador agrícola. Aquest dinamitzador haurà d'ésser aliè als productors, a fi d'evitar maliances, amb coneixements agraris (enginyer tècnic agrícola o enginyer agrònom, i preferentment conixedor de la Vall del Tenes. Les funcions d'aquest dinamitzador serien: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Contactar amb productors i clients a fi de planificar els conreus necessaris. ▪ Gestionar el centre logístic de distribució i emmagatzematge. ▪ Ajudar als agricultors en tramitació de paperam, especialment en l'alta com a productors ecològics. ▪ Planificar la gestió dels cultius de les diferents explotacions a partir de les demandes. ▪ Gestionar el banc de maquinària ▪ Gestionar el banc de terres ▪ Gestionar les necessitats de personal temporer ▪ Buscar possibles consumidors, contacte amb grans superfícies comercials, centres educatius, empreses, botiguers, restauradors... ▪ Fer tasques administratives i comptables ▪ Potenciar el mercat de productes locals: organitzar fires, tallers, xerrades.. ▪ Gestionar amb les associacions de caçadors les caceres, localitzant-les en les zones on es produeixen més danys cinegètics. ▪ Assessorament als cooperativistes. ▪ Fer de pont de connexió entre els agricultors i les administracions. 		

SANT FELIU DE CODINES, 10 de desembre de 2018

Equip redactor:

Jordi Juan i Serrahima

David del Rio Castelló

Biòleg (Col·legiat núm. 10.299 del CBC)

Ambientòleg (Col·legiat núm. 518 del COAMB)